

På gång inom EU

Hösten 2022

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

EU-arbetet har under våren och sommaren till stor del överskuggats av det krig som just nu pågår i Europa. Rysslands invasion av Ukraina har inneburit stora utmaningar för EU, men kriget har samtidigt inneburit att unionen har visat upp en enighet som vi inte har sett tidigare. EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen betonade nyligen i sitt linjetal att EU måste fortsätta stå enat i sitt stöd till Ukraina och göra allt som krävs för att Ukraina ska vinna kriget. Det handlar inte bara om Ukrainas frihet utan också om försvaret av vår europeiska frihet och de värderingar som ligger till grund för EU.

Kriget har fått stora konsekvenser för EU:s inre marknad och ekonomi och särskilt vad gäller el- och gaspriserna. Här spelar EU en viktig roll i att bryta kopplingen mellan gas- och elpriset samt lindra konsekvenserna för EU:s medborgare. Den gröna och digitala omställningen måste fortsätta och här har kommuner och regioner en viktig roll att spela. SKR arbetar för att det lokala och regionala perspektivet ska få ett större inflytande i EU:s digitaliseringsarbete och vi driver på för ambitiösa, flexibla och teknikneutrala ram- och regelverk på miljöområdet.

Den 1 januari 2023 tar Sverige över ordförandeskapet i Europeiska Unionens råd och ska under sex månader driva rådets arbete med EU:s lagstiftning framåt. I december presenteras officiellt de svenska prioriteringarna för ordförandeskapet. SKR ser ordförandeskapet som en möjlighet för hela Sverige att vara en stark och proaktiv röst i Europasamarbetet och vi har en nära dialog med Regeringskansliet i förberedelsearbetet. Tillsammans med kommuner och regioner har SKR även identifierat ett antal frågor som vi anser är särskilt viktiga att driva under det kommande halvåret. Du kan läsa mer om detta, och mycket annat, i höstens nummer av ”På gång inom EU”.

Stockholm i oktober 2022

Marcus Stolte Holmberg

Avdelningen för ekonomi och styrning

Innehåll

SKR:s prioriterade EU-frågor 2022	7
Sveriges ordförandeskap i EU 2023	13
SKR:s prioriterade sakområden under ordförandeskapet 2023	14
Kapitel 1 – EU:s styrning, framtid och horisontella frågor	16
En återhämtningsplan för EU – Next Generation EU.....	16
Den europeiska planeringsterminen	17
EU:s färdplan för grön tillväxt och återhämtning	19
Konferensen om Europas framtid	21
Kapitel 2 – Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter	22
EU – en jämlikhetsunion	22
Krafttag mot hatpropaganda och hatbrott	24
Lagstiftning om att förebygga och bekämpa könsbaserat våld.....	25
Motverka sexuella övergrepp mot barn på nätet.....	27
Bindande standarder för jämlikhetsorgan	27
Översyn av CEMR-deklarationen.....	28
Kapitel 3 – Miljö, energi och transport	30
Prioriterad fråga 2022: Ett klimatneutralt EU 2050	30
Förhandling av direktiv under 2022.....	31
RePowerEU.....	31
Renoveringsvågen	33
Direktivet om energieffektivitet	33
Direktivet om byggnaders energiprestanda	35
Förnybarhetsdirektivet, Energiskattedirektivet och Social klimatfond	36
EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter	37
Prioriterad fråga 2022: EU:s avloppsdirektiv.....	39
Cirkulär ekonomi och avfall	40
Översyn av EU:s regler om luftkvalitet.....	41
Prioriterad fråga 2022: Mobilitet och infrastruktur	42
Revidering av TEN-T-förordningen	44

Handlingsplan för att främja gränsöverskridande och långväga passagerartrafik på järnväg.....	45
Uppdatering av ITS-direktivet.....	46
Ett nytt ramverk för hållbara transporter i städer	47
Utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen	48
Kapitel 4 – Digitalisering	50
Prioriterad fråga 2022 Digitalisering – Europas digitala decennium	50
Europas digitala decennium – aktuella frågor	51
Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel.....	54
Kapitel 5 – Regional utveckling och samarbete.....	55
Prioriterad fråga 2022: EU:s landsbygdspolitik	55
Sammanhållningspolitiken 2021-2027	56
Ny regionalstöds-karta.....	58
Kapitel 6 – Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik.....	59
Prioriterad fråga 2022: Att bygga ett starkt socialt Europa	59
Kommande initiativ om stödande av social dialog på europeisk och nationell nivå	60
EU-kommissionens förslag till direktiv om lönetransparens.....	61
Utmaningar och arbetsvillkor för arbete via digitala plattformar	62
Direktiv om tillräckliga minimilöner i EU	64
Kapitel 7 – Vård, omsorg och folkhälsa	67
Prioriterad fråga 2022: Ny läkemedelslagstiftning för Europa	67
EU:s hantering av covid-19-krisen	68
En europeisk omsorgsstrategi och revidering av Barcelonamålen	70
En europeisk hälsounion	72
Ett europeiskt hälsodataområde	73
Gränsöverskridande e-hälsotjänster	75
Utvärdering av EU:s patientrörlighetsdirektiv	76
EU:s plan för cancerbekämpning	77
Kapitel 8 – Inre marknad och konkurrensfrågor	79
Prioriterad fråga 2022: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer	79

Inre marknaden och statligt stöd	80
Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen	83
Kapitel 9 – Migration, integration och mänskliga rättigheter	85
Prioriterad fråga 2022: Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU.....	85
Massflyktsdirektivet	88
Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)	89
Kapitel 10 – Utbildning och kultur	91
Rekommendation om blandat lärande för en kvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning.....	91
Det nya europeiska Bauhaus	92
Kreativa Europa.....	93
En europeisk agenda för kultur	94
Praktiska länkar.....	96

SKR:s prioriterade EU-frågor 2022

SKR:s styrelse har antagit åtta prioriterade EU-frågor som förbundet ska driva under 2022. Dessa är kopplade till de av kongressen antagna inriktningsmålen 2020–2023. För varje prioriterad EU-fråga finns ett förväntat resultat som styrelsen följer upp. Här nedan följer en sammanfattning av de prioriterade EU-frågorna.

A. Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

I september 2020 presenterade så EU-kommissionen en ny gemensam asyl- och migrationspakt. Migrationsfrågan är en fortsatt mycket angelägen fråga för EU-kommissionen att lösa ut eftersom den i annat fall riskerar att skapa stor splittring mellan medlemsländerna. Det är därför viktigt utifrån ett svenskt lokalt och regionalt perspektiv att fortsatt följa utvecklingen på migrationsområdet i EU.

Förväntade resultat:

- SKR förordar en jämnare fördelning av asylsökande mellan medlemsländerna.
- SKR anser att det lokala och regionala perspektivet ska ha ett inflytande när beslut fattas i frågor som rör asyl- och flyktingmottagandet.

B. Att bygga ett starkt socialt Europa

EU har sedan flera år tillbaka ett ökat fokus på de sociala frågorna. Med hänvisning till den sociala pelaren har kommissionen lagt fram flera olika strategier och direktivförslag på arbetsrättens område samt infört en social resultattavla för den europeiska terminen. Kommissionens ambition och arbete för ett starkt, mer socialt rättvist Europa fortsätter.

Förväntade resultat:

- Kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare samt utförare och beställare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen, jämlikheten och sysselsättningen i Europa. SKR ska stärka deltagande och genomförande från kommuner och regioner samt som arbetsmarknadspart av de initiativ som tas för att stärka den sociala dimensionen av EU så att åtgärderna ska få lämplig och reell effekt.
- Det är avgörande för SKR och våra medlemmar att den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas och garanteras. Viktigt att autonoma och ansvarstagande arbetsmarknadsparter ansvarar för lönebildningen och anställningsvillkor, i allt fortsatt arbete på det social- och arbetsrättsliga området. Att europeiska regelverket utformas med utrymme för detta.

C. Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

EU:s regler för statligt stöd är strategiskt viktiga på många konkurrensutsatta områden eftersom de har betydelse för finansiering med offentliga medel också på kommunal och regional nivå. EU:s regelverk syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet. På de många områden i kommuner och regioner där privata aktörer verkar parallellt med offentligt verksamhet måste därför hänsyn tas till reglering på EU-nivån. Fördragets regler, med tillhörande meddelanden och riktlinjer följs upp regelbundet.

Förväntade resultat:

- SKR vill motverka att det statsstödsrättsliga regelverket inte ytterligare begränsar kommuner och regioners organisationsfrihet och möjlighet att finansiera det som är av allmänt ekonomiskt intresse.
- SKR vill motverka ökning av antalet detaljerade forskrifter och förhållningsregler inom sakområden som bredband, infrastruktur och transporter men också i horisontella frågor som tjänstedirektivet.

- SKR vill driva att tillämpliga tröskelvärden för undantag och utrymme för förenklad handläggning höjs, eller i vart fall lämnas oförändrade.

D. EU:s avloppsdirektiv

EU-kommissionen har inlett en revision av det trettio år gamla avloppsdirektivet, Urban Waste Water Treatment Directive (UWWTD). SKR välkomnar detta eftersom direktivet är föråldrat och inte driver miljöskyddet utifrån dagens utmaningar och kunskapsläge tillräckligt kraftfullt.

Förväntade resultat:

- Generellt vill SKR ha skarpa ramverk som säkerställer en bättre miljö, men regelverken bör vara målinriktade, riskbaserade och tillräckligt flexibla för att kunna anpassas till de olika förhållanden som råder inom EU vad gäller till exempel klimat, naturgivna förutsättningar samt hur glest befolkade olika områden är.
- SKR vill att lagstiftarna säkerställer samstämmighet mellan avloppsdirektivet och ramdirektivet för vatten. Kommuner måste kunna skydda miljön genom att bygga nya eller bygga ut befintliga avloppsreningsverk när befolkningen växer.
- SKR vill att uppströmsperspektivet ska prioriteras och att det ska ställas högre krav på producenter av kemikalier och läkemedel snarare än att ställa krav på ökad reningsgrad i avloppsreningsverk.
- SKR vill att avloppsdirektivet likställer kallt avloppsvatten i norra Europa med kalla avloppsvatten på hög höjd inom övriga EU för att säkerställa att Sverige ges rätt till undantag för biologisk rening i kallt klimat.
- SKR vill undvika att avloppsdirektivets omfattning utvidgas till att också reglera dagvatten, små gemensamhetsanläggningar och enskilda avlopp, vilka redan regleras genom vattenförvaltningens åtgärdsprogram utifrån förutsättningarna i respektive vattenförekomst. EU bör därför istället fokusera på att stödja medlemsstaterna arbete med hållbara dagvattenlösningar genom att

tillgängliggöra finansiering samt ett gemensamt ramverk med definitioner, kunskapsmaterial och stöddokument om exempelvis PFAS eller mikroplaster.

E. Ett klimatneutralt EU 2050

Inom EUs gröna giv finns en tydlig inriktning på att EU ska bli klimatneutralt 2050. Utifrån detta och i ramverket för återhämtning har kommissionen lanserat en mängd initiativ för stöd och regleringar, såsom en översyn av de centrala direktiven på energi- och klimatområdet och en taxonomi för hållbara aktiviteter kopplat till investeringar, finansiering och hållbarhetsredovisning. De innehåller regler och kriterier som direkt påverkar förutsättningarna för klimatarbete, upphandling, ekonomi och bredare verksamhet i kommuner och regioner.

Förväntade resultat:

- SKR vill att EU:s regelverk och initiativ ger goda och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner.
- SKR vill undvika detaljkrav som försvårar för bioenergi, biodrivmedel, fjärrvärme, kraftvärme, energiutvinning ur avfall, energieffektivisering et cetera.

F. Mobilitet och infrastruktur

Frågor som berör transportsystemets omställning mot minskade växthusgasutsläpp är angelägna för både kommuner och regioner. Både utifrån att nationella och lokala klimat- och miljömål ska kunna uppnås, och utifrån hur kommunernas och regionernas egna verksamheter inklusive kollektivtrafiken ska fungera framåt, är detta därför viktiga frågor att bevaka. Utvecklingen av mobilitet och infrastruktur påverkar också direkt kommun- och regioninvånarnas liv, såväl till och från arbetet som på fritiden, liksom näringslivets förutsättningar.

Förväntade resultat:

- SKR vill att EU:s stöd, regelverk, policy och forskning om drivmedel ska ha sin utgångspunkt i minskad klimatpåverkan och bättre luftkvalitet, och inte styra mot specifika tekniker.
- SKR vill att hänsyn tas till de nordiska förhållandena när det gäller såväl planering och utbyggnad av infrastruktur som för möjligheterna för produktion av biodrivmedel.
- SKR vill se en bättre samordning mellan infrastruktur-, digitalisering- och energifrågor, på såväl nationell som europeisk nivå.

G. EU:s landsbygdspolitik

Kommissionen presenterade under sommaren 2021 sin vision för EU:s landsbygdsområden. I visionen finns förslag om att inrätta en så kallad landsbygdsnivå/landsbygdspakt, som ska främja samarbetet mellan förvaltningsnivåer.

Förväntade resultat:

- SKR vill att landsbygdspolitiken ska utgå från varje plats unika förutsättningar och behov.
- SKR vill att landsbygdspolitikens ska utformas och genomföras med ett stort mått av lokalt och regionalt inflytande.
- SKR vill att landsbygdspolitiken så långt som möjligt integreras med regionalpolitiken.
- SKR vill att all EU-politik genomsyras av ett landsbygdsperspektiv.

H. EU:s läkemedelslagstiftning

EU-kommissionen antog i november 2020 en ny läkemedelsstrategi i vilken kommissionen presenterade en lång rad kommande insatser inom läkemedelsområdet, som avses implementeras under kommissionens mandatperiod 2019-2024. Bland annat aviserades översyn och förändring av fyra rättsakter: generell läkemedelslagstiftning, läkemedel för sällsynta diagnoser, läkemedel för barn samt den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA:s avgiftshantering.

Förväntade resultat:

SKR kommer i sitt påverkansarbete att verka för

- att den nya lagstiftningen möjliggör en sundare läkemedelsmarknad med stärkt konkurrens som leder till rimliga priser,
- att regelverket för godkännande av nya läkemedel leder till god klinisk evidens, eftersom osäkerhet kring läkemedels nytta i kombination med höga priser riskerar att försvåra möjligheten att prioritera och införa dessa läkemedel i sjukvården,
- incitament för utveckling av läkemedel vid ouppfyllda behov som bygger på behov, visad patientnytta och leder till läkemedel som når patienter,
- att det skapas mekanismer för att behålla äldre, effektiva läkemedel på marknaden,
- att lagstiftningen leder till en tryggare läkemedelsförsörjning, att kraven på miljöriskbedömning av läkemedel skärps i hela kedjan för tillverkning och användning.

I. Digitalisering – Europas digitala decennium

EU tar stora kliv inom digitaliseringsområdet. Det är utpekad som ett av sex prioriterade områden i kommissionens strategiska agendan för 2019-2024. Kommissionen har för 2022 aviserat möjliga initiativ inom flera områden som är av stort intresse för kommuner och regioner.

Förväntade resultat:

- SKR har en samlad överblick över hur pågående och aviserade insatser inom digitaliseringsområdet påverkar kommuner och regioner.
- Det lokala och regionala perspektivet har fått ett större inflytande och subsidiaritetsprincipen värnas när beslut fattas i frågor om digitalisering.
- Kommuner och regioner har fått bättre möjligheter både att påverka EU:s agenda och vara förberedda på kommande förändringar utifrån möjligheter, risker och påverkan på självstyrelsen.

Sveriges ordförandeskap i EU 2023

Sverige är ordförande i Europeiska unionens råd våren 2023. SKR bidrar till att lägga grunden inför det svenska ordförandeskapet med den viljeriktning som antogs och delgavs regeringen i juni 2021.

Om ordförandeskapet i Europeiska unionens råd

Ordförandeskapet i Europeiska unionens råd, även känt som EU-ordförandeskapet, ansvarar för att leda och sammankalla Europeiska unionens råd, en av Europeiska unionens institutioner bestående av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat.

Rådets ordförandeskap roterar mellan EU:s medlemsstater var sjätte månad. Under sexmånadersperioden leder ordförandeskapet möten på samtliga nivåer i rådet och bidrar till kontinuitet i EU:s arbete i rådet. Sverige har tidigare hållit i ordförandeskapet två gånger, 2001 och 2009.

Ordförandeskapet ger en unik möjlighet att synliggöra Sverige och svenska intressen genom att leda möten och fastställa dagordningar. I rollen som ordförande är det viktigt att agera som en neutral medlare för att nå uppgörelser i rådet.

De medlemsstater som innehar ordförandeskapet har ett nära samarbete i en grupp om tre medlemsstater, en så kallad trio. Detta system infördes genom Lissabonfördraget 2009. Trion sätter upp långsiktiga mål och utarbetar en gemensam agenda med de ämnen och viktiga frågor som rådet ska ta upp under en 18-månadersperiod. På grundval av detta program utarbetar vart och ett av de tre länderna sitt eget mer utförliga sexmånadersprogram. Regeringen avser att presentera det svenska programmet i slutet av 2022, efter allmänna val i Sverige.

Sverige avslutar sin trio där Frankrike inledde, följt av Tjeckien.

[Rådets 18-månadersprogram:](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14441-2021-INIT/sv/pdf)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14441-2021-INIT/sv/pdf>

SKR:s prioriterade sakområden under ordförandeskapet 2023

SKR ser det svenska EU-ordförandeskapet som en möjlighet för hela Sverige att vara en stark och proaktiv röst i Europasamarbetet. Detta förutsätter en ökad delaktighet, kunskap och engagemang i EU-relaterade frågor på hemmaplan. Ett kontinuerligt och angeläget arbete, där kommuner och regioner är viktiga aktörer. I egenskap av samhällsbyggare, serviceproducenter, tillsynsmyndigheter och arbetsgivare påverkas kommuner och regioner i stor utsträckning, direkt och indirekt, av EU. Sektorn samlar närmare 1,2 miljoner medarbetare och svarar för runt 25 procent av Sveriges BNP. Det är samtidigt kommuner och regioner som står medborgarna närmast och därmed bäst känner till de lokala behoven. Det är här EU:s politik förankras och implementeras.

Kommuner och regioner är centrala demokrati- och samhällsaktörer, och en viktig länk mellan medborgarna och EU-institutionerna. Det är därför viktigt att tillvarata lokala och regionala perspektiv, samt att beakta det lokala självstyret och subsidiaritetsprincipen, när Sveriges prioriteringar i EU utarbetas. Mot bakgrund av detta arbetade SKR under 2021, tillsammans med kommuner och regioner, fram ett budskap¹ till regeringen med ett antal prioriterade frågor som SKR anser vara särskilt viktigt att driva under EU-ordförandeskapet 2023. Dessa är:

Värna demokratin

- Stärka det demokratiska samtalet, nationellt och i EU.

Jämställdhet, jämlikhet och diskriminering

- Verka för allas lika rättigheter och möjligheter.

¹ [SKR:s budskap inför kommande ordförandeskap i EU:](https://skr.se/skr/tjanster/omskr/styrelseochberedningar/handlingarochbeslutstyrelsen/handlingarfranskr/skrbudskapisverigeseuarbetesamtinforkommandeordforandeskapieu.55579.html)

<https://skr.se/skr/tjanster/omskr/styrelseochberedningar/handlingarochbeslutstyrelsen/handlingarfranskr/skrbudskapisverigeseuarbetesamtinforkommandeordforandeskapieu.55579.html>

Social sammanhållning och integration

- Möjliggöra gruppundantag i statsstödsreglerna för att hitta nationella lösningar på bostadsmarknaden kopplat till integration.

Migration

- Verka för en jämnare fördelning av asylsökande, och inkludera lokal och regional nivå i beslutsfattandet.

Det socialpolitiska området

- Stärka den sociala dialogen och efterlevnaden av befintliga regelverk.

Digitalisering

- Digitaliseringen förutsätter offentliga insatser och stöd.

Miljö och klimat

- Verka för ett ambitiöst övergripande regelverk på miljö- och klimatområdet, utan detaljreglerande krav.

Infrastruktur

- Verka för ambitiösa och teknikneutrala regelverk, som tar hänsyn till nordiska förhållanden.

Kapitel 1 – EU:s styrning, framtid och horisontella frågor

En återhämtningsplan för EU – Next Generation EU

EU:s stats- och regeringschefer enades sommaren 2020 om en ny långtidsbudget för perioden 2021–2027 ("Multi Financial Framework", MFF kallat). Den 17 december 2020 togs det sista steget i processen att anta EU:s nästa långtidsbudget. Totalt ska 2,018 biljoner euro bidra till att återuppbygga EU efter covid-19-pandemin. Med anledning av covid-19-pandemin enades ledarna även om ett återhämtningspaket, kallat "Next Generation EU"² (NGEU), på sammanlagt över 800 miljarder euro. MFF och NGEU ska tillsammans med övriga krisåtgärder fungera som ett samlat stödpaket för Europas återhämtning, motståndskraft samt digitala och gröna tillväxt. EU stärker den nya långtidsbudgetens flexibilitetsmekanismer för att garantera att den kan hantera oförutsedda behov. Budgeten är alltså inte bara anpassad till dagens verklighet utan också till oförutsedda händelser i framtiden.

EU:s återhämtningspaket är en unik insats med anledning av covid-19-pandemin och ska stötta särskilt drabbade medlemsstater, regioner och sektorer. NGEU omfattar över 800 miljarder euro, varav 385 miljarder euro i bidrag och 338 miljarder euro i lån, och ska finansieras genom EU-gemensam upplåning på finansmarknaden. Återhämtningspaketet är primärt uppdelat i två delar; Den första och största delen motsvarar 723 miljarder euro och ska gå till återhämtningsarbetet under 2021–2023. Detta kommer ske via den så kallade Faciliteten för återhämtning och resiliens (RFF), där det är upp till enskilda medlemsstater att besluta om och hur mycket man önskar att låna. Maxtaket är dock 6,8 procent av BNI. För att få tillgång till medlen upprättas en nationell plan som anger

² [EU-kommissionen: En återhämtningsplan för EU:](https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sv)

https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sv

[Rådet: Infografik om "Next Generation EU"](https://www.consilium.europa.eu/sv/infographics/ngeu-covid-19-recovery-package/)

<https://www.consilium.europa.eu/sv/infographics/ngeu-covid-19-recovery-package/>

hur medlen ska användas. De nationella återhämtningsplanerna ska vara förenliga med EU:s landspecifika rekommendationer såväl som rättsstatsprincipen och klimatpolitiska mål. Återhämtningsplanerna måste godkännas med kvalificerad majoritet i Europeiska rådet.

I Sverige har Finansdepartementet ansvar för att ta fram den nationella planen, med avsikt att ta del av de cirka 34 miljarder euro som är avsatta för Sverige. SKR har följt arbetet med att ta fram den svenska nationella planen och har delgett synpunkter och önskemål kring planens innehåll. Stödet betalas ut i form av lån och bidrag till EU-medlemsstaternas reformer och investeringar. För att få ta del av medel från faciliteten ska medlemsstaterna lämna in återhämtningsplaner. Den plan³ som regeringen delgav EU-kommissionen i maj 2021 har reviderats vid tre tillfällen (i september samt i oktober 2021 samt i februari 2022), till följd av det parlamentariska läget i Sverige. EU-kommissionen har därefter granskat planen och lämnade 29 mars 2022 ett positivt förslag till rådets genomförandebeslut. Sveriges återhämtningsplan beslutades slutligen av Ekofin-rådet 4 maj 2022

Den andra och resterande delen av återhämtningspaketet består i finansiella förstärkningar till redan existerande program, dessa ska justeras till senast 2023 och medlen ska betalas ut senast 2026.

Kontakt: Malin Looberger

Den europeiska planeringsterminen

EU och dess medlemsstater arbetar gemensamt med konkreta målsättningar inom sysselsättning, forskning och utveckling, klimatförändringar och energi, utbildning, sociala frågor samt kampen

³ [Regeringen om Sveriges återhämtningsplan:](https://www.regeringen.se/rapporter/2021/05/sveriges-aterhamtningsplan/)

<https://www.regeringen.se/rapporter/2021/05/sveriges-aterhamtningsplan/>

mot fattigdom. Arbetet utförs och följs upp genom det ”verktyg” som kallas den europeiska planeringsterminen⁴.

Arbetet utfördes tidigare inom ramen för Europa 2020-strategin, men den har nu löpt ut. Ingen ny helhetsstrategi har tagits fram, men EU-kommissionen har beslutat att stärka den europeiska planeringsterminen genom tätare band till den sociala pelaren, Agenda 2030 samt EU:s klimatmål 2050. Även Faciliteten för återhämtning och resiliens, som är central för EU:s återhämtningsplan (NGEU), ska genom den europeiska planeringsterminen ge medlemsstaterna ekonomiskt stöd för att mildra pandemins sociala och ekonomiska konsekvenser.

Även de nationella återhämtningsplanerna⁵ har inkorporerats i den europeiska planeringsterminen, och den gröna given är också en vägledning i arbetet. SKR välkomnar detta och anser att ett tätt samarbete inom den sociala dialogen på såväl nationell som europeisk nivå krävs för att nå verklig framgång i arbetet med sysselsättning, tillväxt och sociala frågor inom EU. En ny tillväxt- och sysselsättningsstrategi, baserad på den gröna given och med tilltänkta principer om miljö, produktivitet, stabilitet och rättvisa, är rätt väg framåt, anser SKR.

SKR har i flera sammanhang efterfrågat en ny långsiktig och sammanhållen tillväxt- och sysselsättningsstrategi för EU, och förbundet har uppmanat regeringen att verka för en uppföljare till Europa 2020-strategin som ligger i linje med de globala målen. Med anledning av covid-19-pandemin och förhandlingarna om EU:s långtidsbudget 2021–2027 har en eventuell ny strategi dock dröjt. Planeringsterminen riktades under 2020 mot att arbeta mer med samverkansfördelar och avvägningar

⁴ [EU-kommissionen om den europeiska planeringsterminen:](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_sv)

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_sv

⁵ [EU-kommissionen om landspecifika rekommendationer 2022:](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/spring-package_sv)

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/spring-package_sv

mellan miljö-, finans- och socialpolitiken på nationell nivå. SKR understryker i detta sammanhang att lokala förutsättningar vad gäller exempelvis arbetsmarknad måste beaktas. Detsamma gäller vikten av att EU-kommissionen säkerställer tillgången till nödvändiga investeringsmöjligheter för aktörer på lokal och regional nivå.

SKR träffar regelbundet regeringsföreträdare, arbetsmarknadens parter samt EU-kommissionen för att diskutera tillväxt- och sysselsättningsfrågor inom ramen för planeringsterminen. Under 2021 har terminen dock tillfälligt anpassats för att samordnas med faciliteten för återhämtning och resiliens och för insatser inom ramen för den nationella återhämtningsplanen. Inför framtiden är även avsikten att inkludera uppföljning av de nya EU-målen på det sociala området i terminen. Tillsammans med medlemmarna och arbetsmarknadens parter ges årligen möjlighet att bidra till det svenska nationella reformprogrammet, NRP i en särskild bilaga.

Sveriges nationella reformprogram 2022⁶ baseras främst på åtgärder och reformambitioner som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2022 och 2022 års ekonomiska vårproposition respektive vårändringsbudget.

Kontakt: Malin Looberger

EU:s färdplan för grön tillväxt och återhämtning

”European Green deal”⁷, den gröna given, är EU:s färdplan för grön tillväxt och återhämtning. Den gröna given är knuten till EU:s långtidsbudget och återhämtningsplan och ska bidra till samhällsstrukturumvandling med målet att uppnå ett klimatneutralt och socialt rättvist EU år 2050.

⁶ [Sveriges nationella reformprogram 2022:](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/nrp_2022_sweden_sv.pdf)

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/nrp_2022_sweden_sv.pdf

⁷ [Den europeiska gröna given:](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv)

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv

Den gröna given utgör ett omfattande ramverk, som samlar lagstiftning, strategier och målsättningar som syftar till en grön och rättvis omställning i våra samhällen. Kommuner och regioner är centrala aktörer i detta sammanhang och berörs i stor utsträckning av förslagen. Det handlar bland annat om skärpta klimatmål, strategier för cirkulär ekonomi, biologisk mångfald och livsmedelproduktion, samt initiativ såsom Klimatpakten och Renoveringsvågen. Den gröna given omfattar ytterligare en mängd initiativ inom energi-, industri-, transport-, miljö-, klimat- och det finansiella området.

I juli och december 2021 presenterade EU-kommissionen sitt stora lagstiftningspaket ”Fit for 55”, eller ”Delivering the Green Deal”, som ska göra att EU når sina klimatmål till 2030. I paketet ingår bland annat förslag till översyn av direktiven om energieffektivitet och förnybar energi. Under våren 2022 har initiativet ”RePowerEU” även tillkommit för att motverka störningarna på energimarknaden till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

SKR har under 2022 prioriterat ett antal frågor inom ramen för den gröna given, där förbundet huvudsakligen lämnar synpunkter via de europeiska paraplyorganisationerna CEMR och SGI Europe samt Europeiska regionkommittén. SKR har på flera sätt lyft behovet av regelverk som stödjer effektiva insatser från lokal och regional nivå och samtidigt undviker problematisk detaljstyrning.

Du kan läsa mer om den gröna givens olika komponenter och fler EU-initiativ på miljö- och energiområdet i kapitel 3.

Kontakt: Andreas Hagnell

Konferensen om Europas framtid

Efter två år av olika arrangemang, samtal och arbete med att bjuda in medborgarna i Europa för att påverka EU:s prioriteringar för framtiden avslutades den s.k. konferensen om Europas framtid⁸ på Europadagen den 9 maj 2022.

En slutrapport med 49 förslag överlämnades till Europaparlamentet, rådet och EU-kommissionen. Slutrapporten innehåller mål och konkreta åtgärder inom nio ämnesområden: klimat och miljö, hälsa, en starkare ekonomi, social rättvisa och sysselsättning, EU i världen, värden och rättigheter, rättsstatsprincipen och säkerhet, den digitala omställningen, demokratin i EU, migration samt utbildning, kultur, ungdomsfrågor och idrott. Det är nu upp till de tre institutionerna att förvalta konferensens förslag och arbeta vidare med rapporten.

Konferensen om Europas framtid syftade till att stärka medborgardeltagandet och demokratin i Europa, detta genom en inkluderande ansats och bred dialog på samtliga samhällsnivåer. Alla EU-medborgare har bjudits in att medverka och bidra, bland annat genom att lämna synpunkter via konferensens digitala plattform. Inkomna förslag har diskuterats vid ett antal olika plenarförsamlingar under vintern 2021–2022, där medborgare, Europaparlamentariker och representanter från rådet och EU-kommissionen har medverkat. Företrädare för svenska kommuner och regioner har också funnits representerade.

Fler än 300 000 européer har deltagit i evenemang inom ramen för konferensen och drygt 12 000 idéer har presenterats. Konferensens digitala plattform har haft ett stort genomslag med nästan 5 miljoner besökare. I Sverige har det bland annat arrangerats en mängd seminarier runt om i landet, med fokus på aktuella frågor för unionssamarbetet.

Kontakt: Nils Munthe, Malin Looberger

⁸ [EU-kommissionen om konferensen om Europas framtid:](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_sv)

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_sv

Kapitel 2 – Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

EU – en jämlikhetsunion

EU-kommissionen har skapat ”EU:s jämlikhetsunion” för att försvara EU:s värderingar och bidra till jämlikhet oavsett kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller tro, funktionsvariation, ålder eller sexuell läggning. Under 2020 och 2021 presenterades ett flertal nya strategier och handlingsplaner som på olika sätt rör jämlikhet.

I mars 2020 presenterades en strategi för jämställdhet mellan kvinnor och män för perioden 2020–2025. De viktigaste målen är att stoppa könsrelaterat våld och könsstereotyper, minska klyftorna på arbetsmarknaden, uppnå jämlikt deltagande i alla delar av ekonomin, minska löneklyftan mellan kvinnor och män, minska könsskillnaderna inom omsorgen och få till en jämn könsfördelning inom beslutsfattande och politik.

I september 2020 antog EU-kommissionen en handlingsplan mot rasism 2020–2025, med konkreta åtgärder som ska motverka rasism och diskriminering på grund av etnicitet inom EU.

I oktober 2020 presenterade EU-kommissionen ett strategiskt ramverk för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet 2020–2030 samt ett förslag till rådsrekommendation. Rådet antog i mars 2021 en rådsrekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet.

I november 2020 presenterade EU-kommissionen en jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer för perioden 2020–2025. Målsättningen är att varje hbtqi-person i EU ska vara säker, ha lika möjligheter och fullt ut delta i samhällslivet. Strategin innehåller ett antal riktade åtgärder för att ta itu

med diskriminering, ojämlikhet och andra problem som hbtqi-personer möter.

I november 2020 lade EU-kommissionen också fram en handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027. Handlingsplanen pekar på vad migranter tillför EU och på faktorer som kan hindra personer med migrantbakgrund att delta och inkluderas i det europeiska samhället.

EU-kommissionen presenterade i mars 2021 en ny strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning för perioden 2021–2030. Strategin, som utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, innehåller viktiga initiativ kring några huvudteman. Ett är att personer med funktionsnedsättning har samma rätt som andra EU-medborgare att flytta till ett annat land eller delta i det politiska livet, ett annat att personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och välja var och tillsammans med vem de vill leva. Ett tredje är icke-diskriminering, lika möjligheter och skyddet mot alla former av diskriminering och våld.

I mars 2021 antog EU-kommissionen den första övergripande EU-strategin för barnets rättigheter och presenterade ett förslag till rådsrekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti för att främja lika möjligheter för barn som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning. En rådsrekommendation antogs sedan i juni 2021.

I oktober 2021 lade EU-kommissionen fram en strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030). Syftet är att stödja medlemsstaterna och civilsamhället i arbetet mot antisemitism. De föreslagna åtgärderna har sin utgångspunkt i tre pelare: att förebygga alla former av antisemitism, att skydda och främja judiskt liv samt att främja forskning och utbildning om och hågkomst av förintelsen.

SKR är positiv till EU:s olika initiativ för att öka jämlikheten och motverka diskriminering inom EU. Förbundet ser ett stort behov av att stärka och utveckla jämlikhetsarbetet i Europa, inte minst i tider då EU:s

grundläggande värderingar ifrågasätts och motarbetas på olika håll i unionen.

SKR bevakar och påverkar, enskilt och genom europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationer, EU:s strategier och handlingsplaner för jämlikhet. Dessa strategier och handlingsplaner sätter kommuner och regioner i centrum för lösningar i kampen mot diskriminering och för mänskliga rättigheter. Eftersom lokala och regionala myndigheter befinner sig närmast medborgarna, är de väl lämpade att kartlägga ojämlikheter och identifiera ojämlika metoder, men också att leda och föregå med gott exempel genom sin egen personalpolitik och sitt sätt att erbjuda service och tjänster.

Krafttag mot hatpropaganda och hatbrott

I december 2021 lade EU-kommissionen fram ett initiativ⁹ om att utvidga förteckningen över så kallade EU-brott till att även omfatta hatpropaganda och hatbrott. Brotten är i olika grad kriminaliserade bland EU:s medlemsstater, och en utvidgning av förteckningen behövs för att säkerställa gemensamma minimiregler om brott och påföljder. Behovet av att ta itu med hatbrott och hatretorik, i synnerhet på grund av kön, sexuell läggning, ålder och funktionsnedsättning, har identifierats i unionens jämställdhetsstrategier.

Enligt EU-kommissionen är initiativet angeläget för att bemöta den gränsöverskridande dimensionen av hatpropaganda och hatbrott, som på nätet kan få snabb och internationell spridning. Brottutvecklingen stiger och coronapandemin anges ha bidragit till ökningen. Brotten anses särskilt allvarliga eftersom de undergräver EU:s gemensamma värden och grundläggande rättigheter, inskrivna i fördrag och stadga.

Forskning visar att även allmänheten i Sverige utsätts för kränkningar och trakasserier i en sådan omfattning att det påverkar både deras hälsa

⁹ [EU-kommissionens förslag om att utvidga förteckningen över så kallade EU-brott till att även omfatta hatpropaganda och hatbrott:](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_1_178542_comm_eu_crimes_en.pdf)

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_1_178542_comm_eu_crimes_en.pdf

och deras vilja att delta i det demokratiska samtalet. Utvecklingen kan därmed sägas medföra ett samhällsproblem.

För att möta denna utveckling behöver många aktörer agera tillsammans, såväl nationellt som gemensamt i Europa, för att utgöra en motståndskraft. Vikten av att ta samtal med ansvariga inom de stora digitala plattformarna är tydlig.

Arbetet mot hot och hat och värnandet av det demokratiska samtalet är en av SKR:s prioriterade frågor inför det svenska EU-ordförandeskapet 2023. Förbundet bedriver ett aktivt arbete¹⁰ med fokus på demokratins förutsättningar och det demokratiska samtalet. Arbetet växlas nu upp i samband med de allmänna valen 2022, bland annat genom anordnandet av konferenser och webbutbildningar för politiker och förtroendevalda.

SKR arbetar även med frågan inom ramen för Europeiska regionkommittén, som har berett ett yttrande i frågan och som planeras att antas i plenum den 12-13 oktober 2022.

Parallellt pågår även ett aktivt arbete med hatbrott och falska nyheter inom ramen för Europarådets kongress. Ett möte mellan de två rapportörerna har skett under våren 2022.

Kontakt: Anna-Lena Pogulis

Lagstiftning om att förebygga och bekämpa könsbaserat våld

I mars 2022 presenterade EU-kommissionen ett sedan tidigare aviserat lagförslag¹¹ för att förebygga och bekämpa könsbaserat våld och våld i hemmet.

¹⁰ [SKR:s arbete för att stärka det demokratiska samtalet:](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hothatvaldmotfortroendevalda.378.html)

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hothatvaldmotfortroendevalda.378.html>

¹¹ [EU-kommissionens förslag om att förebygga och bekämpa könsbaserat våld:](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/com_2022_105_1_en.pdf)

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/com_2022_105_1_en.pdf

Idag finns ingen EU-lagstiftning mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Merparten av EU:s medlemsstater har anslutit sig till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen¹². Den har dock ännu inte ratificerats av medlemsstaterna Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Lettland och Slovakien.

I EU:s jämställdhetsstrategi för 2020-2025 ingår målet att stoppa könsbaserat våld. I en studie om mäns våld mot kvinnor, genomförd av EU-byrån för grundläggande rättigheter (FRA), framgår att ungefär en tredjedel av respondenterna har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Europaparlamentet har upprepade gånger bett EU-kommissionen att vidta åtgärder inom området mäns våld mot kvinnor.

SKR har i många år arbetat aktivt med kvinnofridsfrågor och ställer sig positivt till internationella konventioner och regelverk som förebygger och bekämpar könsbaserat våld. Förbundet genomför under perioden 2021-2023 en särskild satsning¹³ för att stödja kommuner och regioner i utvecklingen av arbetet med jämställdhet och kvinnofrid. Satsningen har särskilt fokus på att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Kontakt: Cecilia Vågberg

¹² [Europarådet: Istanbulkonventionen:](https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home)

<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>

¹³ [SKR:s satsning på jämställdhet och kvinnofrid 2021-2023:](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/jamstallldhet/satsningjamstallldhetochkvinnofrid20212023.54718.html)

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/jamstallldhet/satsningjamstallldhetochkvinnofrid20212023.54718.html>

Motverka sexuella övergrepp mot barn på nätet

I september 2020 presenterade EU-kommissionen ett lagförslag¹⁴ som innehöll en s.k. interimistisk förordning som tillåter nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster - så som webbmail, meddelandetjänster och internettelefoni - att avvika från integritetsreglerna i EU:s e-integritetsdirektiv. Syftet är att göra det möjligt för dessa leverantörer att fortsätta att upptäcka, rapportera och ta bort material med sexuella övergrepp mot barn på nätet.

Den tillfälliga lagen antogs i juli 2021 och trädde i kraft i augusti samma år. Förordningen är begränsad till den 3 augusti 2024 och EU-kommissionen presenterade den 11 maj ett förslag till förordning som ska ersätta den interimistiska förordningen.

I EU:s gemensamma lagstiftningsprioriteringar för 2020-2024 har kampen mot sexuella övergrepp mot barn på nätet givits högsta prioritet.

SKR ställer sig positivt till internationella överenskommelser och regelverk som motverkar och förhindrar sexuella övergrepp mot barn på nätet.

Kontakt: Cecilia Vågberg

Bindande standarder för jämlikhetsorgan

EU-kommissionen har i sitt arbetsprogram för 2022 aviserat ett kommande lagförslag om bindande standarder för jämlikhetsorgan, det vill säga organ för främjande av likabehandling. Diskrimineringsombudsmannen (DO) är Sveriges jämlikhetsorgan.

Syftet med förslaget till direktiv, som är tänkt att presenteras under tredje kvartalet 2022, är att stärka dessa organ genom att fastställa minimistandarder för deras funktion inom alla områden som täcks av

¹⁴ [EU-kommissionen om kampen mot sexuella övergrepp mot barn:](https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/child-sexual-abuse_en)

https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/child-sexual-abuse_en

EU:s befintliga jämlikhetsdirektiv. Dessa direktiv förbjuder diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller trosuppfattning, ålder och sexuell läggning inom en lång rad samhällsområden.

Idag finns en icke-bindande rekommendation¹⁵ om standarder för jämlikhetsorgan från 2018. EU-kommissionen anser dock att den endast har fått ett begränsat genomslag i medlemsstaterna.

Som ett led i arbetet med det nya lagförslaget, genomförde EU-kommissionen i början av 2022 ett öppet samråd¹⁶ i frågan i syfte att inhämta information som kan bidra till arbetet.

SKR deltog i samrådet. Förbundet ställer sig positivt till befintlig europeisk antidiskrimineringslagstiftning, men anser inte att nationella likabehandlingsorgans organisation och verksamhet ska regleras på EU-nivå.

Kontakt: Erik Svanfeldt

Översyn av CEMR-deklarationen

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, Council of European Municipalities and Regions (CEMR), inledde under 2021 en översyn av den då femtonårsjubilerande europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, även kallad CEMR-deklarationen.

CEMR-deklarationen är ett verktyg för kommuner och regioner att främja jämställdhet mellan kvinnor och män inom ramen för en sammanhållen och ambitiös strategi och för att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och den

¹⁵ [EU-kommissionens rekommendationer om standarder för jämlikhetsorgan:](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0951&from=EN)

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0951&from=EN>

¹⁶ [Öppet samråd om bindande standarder för likabehandlingsorgan:](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13098-Equality-bodies-binding-standards/public-consultation_sv)

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13098-Equality-bodies-binding-standards/public-consultation_sv

praktiska verksamheten. Deklarationen omfattar alla aspekter av verksamheten, såväl det politiska arbetet som arbetsgivarfrågor och servicen till invånarna. Beslut om att ställa sig bakom deklARATIONEN fattas av kommunens eller regionens politiska ledning.

För att stödja undertecknarna i arbetet med att genomföra det som de har åtagit sig genom att underteckna CEMR-deklARATIONEN, finns ett ”Observatory of the European Charter for Equality of Women and Men in Local Life”¹⁷ som är knutet till CEMR.

Översynen av deklARATIONEN genomfördes genom sex webinarier under juni - november 2021 kring olika artiklar i deklARATIONEN och intervjuer med jämställdhetsexperter inom några av CEMR:s medlemsorganisationer. Resultaten av dessa diskussioner utmynnade i en slutrapport i mars 2022 med rekommendationer om hur CEMR-deklARATIONEN skulle kunna revideras under 2022–2023. Under 2022 förväntas ändringsförslag till nuvarande deklARATIONEN.

SKR¹⁸ står bakom deklARATIONEN och rekommenderar kommuner och regioner att underteckna den. SKR var också med och byggde upp ovan nämnda observatorium. SKR ser ett stort behov av att främja, stödja och utveckla jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå i Europa och bedömer att förbundet och dess medlemmar har gott om erfarenheter och goda exempel att bidra med i det europeiska jämställdhetsarbetet.

SKR deltar och stödjer CEMR i den nu pågående översynen av CEMR-deklARATIONEN. Förbundet har parallellt genomfört en nationell uppföljning av hur CEMR-deklARATIONEN används i svenska kommuners och regioners jämställdhetsarbete.

Kontakt: Erik Svanfeldt

¹⁷ [CEMR-deklARATIONENS hemsida: ”Observatory of the European Charter”:](https://charter-equality.eu/)

<https://charter-equality.eu/>

¹⁸ [SKR om CEMR-deklARATIONEN:](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/jamstallldhet/emrdeklARATIONEN.5809.html)

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/jamstallldhet/emrdeklARATIONEN.5809.html>

Kapitel 3 – Miljö, energi och transport

Prioriterad fråga 2022: Ett klimatneutralt EU 2050

Europa ska som första kontinent vara klimatneutralt år 2050. Denna ambition förankrades under våren 2021 genom den nya europeiska klimatlagen. EU:s klimatlag fastslår en minskning av EU:s totala växthusgasutsläpp med minst 55 procent till år 2030, jämför med år 1990. För att uppnå de skärpta klimatmålen, och som en del av EU:s gröna giv, presenterade EU-kommissionen paketet ”Fit for 55” eller ”Delivering the Green Deal” under 2021. Det omfattar ett tjugotal förslag till ny och reviderad lagstiftning och initiativ. Under våren 2022 har initiativet ”RePowerEU” tillkommit för att motverka störningarna på energimarknaden till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

De nationella energi- och klimatplanerna, fördelningen av utsläppsminskningar mellan medlemsstaterna, utsläppshandeln (ETS), utsläpp från mark (LULUCF) och EU:s energidirektiv har utgjort viktiga underlag för EU-kommissionens översyn. Ambitionen att nå klimatneutralitet har gett upphov till en mängd initiativ, inkluderat minskat avtryck från transportsektorn, en justeringsmekanism för koldioxid från import inom vissa sektorer, en ny strategi för klimatanpassning samt en europeisk klimatpakt.

Beträffande klimatmålet 2030 har SKR, genom förbundets europeiska paraplyorganisation CEMR, lyft möjligheterna inom områden så som energi, byggnader, mobilitet och avfall. SKR har framhävt offentlig upphandling som ett kraftfullt verktyg för omställningen, men betonat vikten av uppbackning av stöd i regelverk, underlag och organisation.

Svenska kommuner och regioner berörs i hög grad av EU:s politik i sitt frivilliga arbete för minskad klimatpåverkan, både med stödjande ambitioner och styrmedel samt problematisk detaljstyrning. Exempel på det senare är EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter, skattebestämmelser,

administrativa krav och nationella tak för grödebaserade biodrivmedel såsom etanol och biodiesel från raps (RME). Kraven på individuell mätning och debitering av värme i flerbostadshus är ett annat exempel. EU-kommissionens regelverk kring energikrav på byggnader medför också att värmepumpar och förnybar energi på plats premieras framför fjärrvärme.

Förhandling av direktiv under 2022

SKR följer utvecklingen på dessa områden för att tillsammans med andra parter verka för bra och teknikneutrala villkor för hållbarhetsarbetet i kommuner och regioner. Särskilt prioriterade under 2022 är direktiven om energieffektivitet (EED), byggnaders energiprestanda (EPBD) och förnybar energi (RED) där SKR anser att förslagen innehåller en hel del problematisk detaljstyrning (läs mer nedan). SKR ser samtidigt positivt på ökade möjligheter för tekniskt och ekonomiskt stöd för att uppmuntra en ökad renoveringstakt. Tillgång till nya lån och stöd är helt avgörande på många håll i EU, även för energieffektivisering som i grunden är lönsam. Under 2022 pågår förhandlingsprocessen i Europaparlamentet och rådet. SKR bidrar till inspel via Regionkommittén, CEMR¹⁹ och SGI Europe samt nationellt.

Kontakt: Andreas Hagnell

RePowerEU

Under våren 2022 har initiativet ”RePowerEU”²⁰ tillkommit för att motverka störningarna på energimarknaden till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Ett övergripande syfte med initiativet är att ersätta

¹⁹ [CEMR:s ställningstagande kring ”Fit for 55” och EU:s energidirektiv:](https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_Position_on_energy_directives_Jan_2021_FINAL_EN.pdf)

https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_Position_on_energy_directives_Jan_2021_FINAL_EN.pdf

²⁰ [Regeringens fakta-PM om ”RePowerEU” :](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/planen-repowereu-samt-meddelande-om-el-och_H906FPM102) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/planen-repowereu-samt-meddelande-om-el-och_H906FPM102

två tredjedelar av EU:s gasimport från Ryssland inom ett år. Det motsvarar 30 procent av EU:s gasimport.

I förslaget²¹ ökar kravet på gaslagring till 85 procent till den 1 november i år. EU-kommissionen förutsätter en uppsnabbad implementering av ”Fit for 55” och har föreslagit tillägg till energidirektiven RED, EED och EPBD. Andelen förnybar energi föreslås få ett högre mål; 45 procent 2030. Områden för förenklad hantering av förnybar produktion ska även identifieras på land och till havs. Snabbare tillståndsprocesser ska uppnås och avtalslösningar ska underlättas (PPA). Solenergi ska även främjas genom vissa krav på byggnader samt genom en solstrategi.

För energieffektivisering höjs nu målet till 13 procent 2030. Genom initiativet ”EU Save Energy” hoppas EU-kommissionen spara 5 procent genom personliga val för uppvärmning och transporter, stött av information och incitament. Biogasen ska även fördubblas till 2030, med en ökning om 35 miljarder m³. I initiativet föreslås även att andelen vätgas ska öka och antalet värmepumpar ska fördubblas.

När EU:s energiministrar träffades i slutet av juni enades rådet om höjda mål för förnybar energi och energieffektivisering²². Målet på EU-nivå om att 40 procent av den totala energimixen ska komma från förnybara källor senast 2030 föreslås bli bindande liksom målet om att den slutliga energiförbrukningen på EU-nivå ska minskas med 36 procent till 2030. Europaparlamentet väntas anta sina positioner under hösten varpå institutionella förhandlingar inleds för att enas om de slutliga texterna till direktiv.

²¹ [EU-kommissionen om ”RePowerEU”](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repower-eu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sv): https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repower-eu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sv

²² [Överenskommelse i rådet om högre mål för förnybar energi och energieffektivitet](https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2022/06/27/fit-for-55-council-agrees-on-higher-targets-for-renewables-and-energy-efficiency/): <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2022/06/27/fit-for-55-council-agrees-on-higher-targets-for-renewables-and-energy-efficiency/>

Renoveringsvågen

EU:s byggsektor är den sektor med enskilt störst energikonsumtion i Europa. Byggsektorn svarar för cirka 40 procent av energiförbrukningen och 36 procent av växthusgasutsläppen i EU. EU-kommissionen presenterade i slutet av 2020 en strategi²³ för att fördubbla energi-effektiviseringsstakten och samtidigt skapa jobb genom renovering av bebyggelsen, den så kallade renoveringsvågen.

Strategin omfattar styrmedel såsom minimistandarder för existerande byggnader och djuprenovering, nya regler för energideklarationer, digitala loggböcker, digitalisering, elbilsladdning och tekniskt stöd. Finansiering ska underlättas genom bidrag från EU:s budget, återställningsprogram och EIB. Kombinationer med privat finansiering ska även underlättas. Design och grannskapsbaserade modeller ska stödjas, liksom bostäder till överkomligt pris för att motverka energifattigdom.

Offentliga aktörer ska vara föregångare och gröna upphandlingskriterier ska utvecklas. Initiativet ska även beakta förnybar energi och system för värme och kyla. Strategin har konkretiserats i förslagen till flera reviderade direktiv i juli och december 2021.

Direktivet om energieffektivitet

EU:s energieffektivitetsdirektivet (EED)²⁴ föreslås revideras i flera delar. Det omfattar krav på medlemsstaternas energianvändning och besparing, energieffektivitet först som princip, offentlig verksamhet, byggnader och upphandling, energiledning och kartläggning för företag, mätning, fakturering och konsumenters ställning, värme och kyla, distribution, certifiering, energitjänster samt finansiering och annat.

²³ [EU-kommissionens strategi för renoveringsvågen:](https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en)

https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en

²⁴ [EU:s energieffektiviseringsdirektiv – utvärdering och översyn:](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12552-EUs-energieffektivitetsdirektiv-utvardering-och-oversyn_sv)

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12552-EUs-energieffektivitetsdirektiv-utvardering-och-oversyn_sv

EED höjer EU:s bindande mål och stärker uppföljningen av medlemsstaternas bidrag. Principen energieffektivitet först ska tillämpas vid beslut om planer, policy och investeringar. Medlemsstaterna får ökade krav att spara 1,5 procent per år även framöver. Det ska göras utan negativ effekt på sårbara konsumenter. Offentlig sektor ska reducera energianvändningen med 1,7 procent per år, en takt som ligger över svensk praxis. Offentliga organ ska renovera 3 procent av sin golvyta per år till näronnenergibygnader (NZEB), motsvarande Boverkets byggregler för nya byggnader (BBR).

SKR har tidigare motsatt sig ett sådant krav då det inte tar hänsyn till hur energieffektivisering bedrivs i kommuner och regioner och riskerar att bli mycket kostsamt. Offentliga organ ska även sikta på att bara hyra lokaler i energiklass A och B, trots att det inte finns någon standardisering av klasserna mellan medlemsstaterna. I Sverige motsvarar det max 75 procent av energikravet i Boverkets byggregler, BBR.

Medlemsstaterna ska vidare säkerställa att offentliga organ bara upphandlar energieffektiva produkter och lokaler. Energitjänstekontrakt (EPC) i offentliga lokaler ska övervägas. Medlemsstaterna får kräva att offentliga organ ställer bredare hållbarhetskrav i upphandling, inklusive livscykelkrav på klimatprestanda och EU:s kriterier för grön offentlig upphandling (GPP). Medlemsstaterna ska även ta fram vägledningar för att tillämpa livscykelkostnader i upphandling.

Direktivet ska vidare utveckla fjärrvärme, fjärrkyla och kraftvärme. Lokala och regionala planer ska tas fram. De årliga ökningar som föreslås är i flera fall redan tillgodosedda inom svenska nivåer, men det finns detaljproblem som t.ex. att andelarna förnybart och restvärme räknas var för sig och inte sammantaget.

Förslaget till direktiv behandlas för närvarande av Europaparlamentet och rådet. När energirådet träffades i slutet av juni antog rådet sina

preliminära ståndpunkter (allmänna riktlinjer)²⁵ om både energi-
effektivitetsdirektivet och förnybarhetsdirektivet. I juli röstade ansvarigt
utskott i Europaparlamentet, ITRE, om sitt utkast till rapport²⁶, som i
flera fall höjer ambitionerna i EU-kommissionens förslag.

Europaparlamentet antog sin rapport vid plenarsessionen i september.
Nu följer interinstitutionella förhandlingar för att enas om den slutliga
direktivtexten.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD)²⁷ presenterades i
december 2021 och omfattar flera nya krav på byggnaders minimala
energiprestanda (MEPS). Detta gäller även för befintliga byggnader.
Siktet är att befintliga byggnader ska renoveras så de stegvis kommer ur
de två sämsta klasserna, där den sämsta klassen G ska motsvara de 15
procent av byggnaderna med högst energianvändning vid införandet av
den nya energiklassningen senast år 2025. Detta skulle innebära att runt
30 procent av EU:s byggnader ska renoveras kraftfullt på åtta år vilket är
en enorm uppgift.

Nya byggnader ska vara ”nollutsläppsbyggnader” från år 2030, och redan
2027 för upphandlande myndigheter. Kraven på energiprestanda anges
för svensk del till 75 kWh/m² för bostadshus, i nivå med nuvarande
Boverkets byggregler BBR och 90 kWh/m² för kontor, vilket är 20 kWh
över nuvarande BBR. Det framgår dock inte hur energin ska räknas,
något som i sammanhanget är viktigt. Därtill ska försörjningen vara helt
från förnybar energi som ska vara producerad vid byggnaden, eller i
energigemenskaper eller i effektiv fjärrvärme/fjärrkyla. Endast i

²⁵ [Rådets allmänna riktlinje](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10697-2022-INIT/sv/pdf): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10697-2022-INIT/sv/pdf>

²⁶ [ITRE-utskottets rapport om EED](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/ITRE/DV/2022/07-13/EED_FinalCompromiseAmendment_EN.pdf): https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/ITRE/DV/2022/07-13/EED_FinalCompromiseAmendment_EN.pdf

²⁷ [Fakta-PM från regeringen om EPBD](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/direktivet-om-byggnaders-energiprestanda_H906FPM59): https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/direktivet-om-byggnaders-energiprestanda_H906FPM59

undantagsfall får även energi från det nationella nätet räknas in. Dessa utvidgningar innebär förhoppningsvis viktiga steg mot mer teknikneutrala villkor för olika slags förnybar energi. Klimatberäkningar ska göras för byggnader över 2000 m² från 2027 och för övriga från 2030. Det omfattar inte bara byggmaterial och konstruktion, som i det svenska arbetet med klimatdeklarationer, utan hela livscykeln inklusive drift och rivning.

Förslaget²⁸ omfattar även krav på nationell renoveringsplan, finansiering, energideklarationer, beräkningsmetoder, elektromobilitet, smarta system, data, inspektioner och kontrollsystem. Förslaget till direktiv behandlas för närvarande av rådet och Europaparlamentet. När energirådet träffades i slutet av juni lade det franska EU-ordförandeskapet fram en lägesrapport²⁹ om förhandlingsläget kring förslaget om byggnaders energiprestanda. I Europaparlamentet väntas det ansvariga utskottet för direktivet, ITRE, rösta om sin rapport i oktober. I sitt utkast till rapport har rapportören ökat ambitionen kring renoveringstakt, energiprestanda och bristande teknikneutralitet.

Förnybarhetsdirektivet, Energiskattedirektivet och Social klimatfond

Ytterligare tre initiativ är relevanta för svenska kommuner och regioner. I förslaget till reviderat förnybarhetsdirektiv (RED)³⁰ kan de ökade kraven på biobränslen leda till betydande administration även för mindre energianläggningar. Det föreslås även krav på 49 procent förnybar energi på byggnadsnivå, snarare än på energisystemet i stort.

²⁸ [EU-kommissionen om direktivet om byggnaders energiprestanda:](https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en?redir=1)

https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en?redir=1

²⁹ [Rådets lägesrapport om direktivet om byggnaders energiprestanda:](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10488-2022-INIT/en/pdf)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10488-2022-INIT/en/pdf>

³⁰ [EU-kommissionens översyn av RED:](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12553-EUs-regler-for-fornybar-energi-oversyn_sv) https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12553-EUs-regler-for-fornybar-energi-oversyn_sv

Energiskattedirektivet³¹ är ett annat direktiv där skatt baserat på energiinnehåll och hållbarhet föreslås. Även hållbara biobränslen ska dock beskattas, på halva nivån för fossil energi, vilket skulle kunna bli mycket problematiskt ur ett svenskt perspektiv.

Aktuellt är även förslaget till social klimatfond³² som ska ge medlemsstaterna särskilda medel att stödja sina medborgare och hjälpa dem investera i energieffektivitet, nya energisystem och renare mobilitet. Den finansieras främst via utvidgningen av utsläppshandeln (ETS) till byggnader och vägtransporter. 72 miljarder euro ska tillföras EU-länderna under 2025–2032 inom den fleråriga budgetramen och lika mycket förväntas i matchning från medlemsstaterna.

EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter

EU:s gemensamma klassificeringssystem – eller taxonomi³³ – ska fungera som ett verktyg för att definiera vad som kan anses vara hållbara aktiviteter och investeringar inom bland annat industri, byggnader, energi, transporter, vatten och avfallshantering. Taxonomin gäller i första hand finansföretag och hållbarhetsredovisningar för större företag, men väntas indirekt bli styrande för projekt i kommuner och regioner via motsvarande krav på gröna obligationer och med troliga smittoeffekter på EU-stöd och annan EU-reglering. I vad mån lånade pengar lever upp till taxonomin kommer behöva redovisas genom att krav ställs på finansföretagen.

³¹ [EU-kommissionens översyn av energiskattedirektivet](https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0/revision-energy-taxation-directive_sv): https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0/revision-energy-taxation-directive_sv

³² [Förslaget till social klimatfond](https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/delivering-european-green-deal/social-climate-fund_en): https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/delivering-european-green-deal/social-climate-fund_en

³³ [EU-kommissionen om taxonomin för hållbara aktiviteter](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en): https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Den delegerade akten för klimatmålen³⁴ publicerades i december 2021, för att efterlevas från år 2022. Sverige³⁵ har genom riksdagen tidigare ställt sig avvisande, främst till följd av kraven på skogsbruk, bioenergi och vattenkraft. Även den akt som specificerar taxonomins rapporteringskrav³⁶ har publicerats.

SKR anser att taxonomin innehåller flera rimliga krav, men det finns också flera problematiska kriterier utifrån svenska satsningar i klimatarbetet. Bussar, bilar och lätta lastbilar som drivs med biodrivmedel ingår t.ex. inte. Energiutvinning ur avfall ingår inte heller, men ska eventuellt ses över senare. Klimatberäkningar för byggnader ska göras inte bara för byggmaterial och konstruktion, som i det svenska arbetet med klimatdeklarationer, utan för hela livscykeln inklusive drift och rivning.

Aktiviteter får heller inte orsaka någon väsentlig skada på övriga miljömål. Summan av alla dessa krav och verifieringen av dessa, riskerar att resultera i betungande administration för svenska kommuner och regioner som vill genomföra ambitiösa satsningar, men också mindre projekt inom områden såsom byggnader, förnybar energi och hållbara transporter. Exempelvis ställs höga krav på analys och klimatanpassning på byggnads- och projektnivå, snarare än på plannivå.

I februari 2022 publicerade den s.k. Plattformen för hållbara finanser sina förslag till kriterier för de fyra övriga miljömålen i taxonomiförordningen. Plattformen har även publicerat förslag för att utvidga taxonomin till ytterligare kategorier, bland annat miljöskadliga verksamheter samt bestämmelser för att utvidga taxonomin till sociala mål. EU-kommissionen ska återkomma med rapporter och delegerade akter. EU-kommissionens förslag att under vissa villkor tillåta kärnkraft

³⁴ [Delegerad akt om klimatmålen](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:442:FULL&from=EN): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:442:FULL&from=EN>

³⁵ [Regeringen om taxonomin](https://www.regeringen.se/regeringens-politik/en-taxonomi-for-hallbara-investeringar/): <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/en-taxonomi-for-hallbara-investeringar/>

³⁶ [Delegerad akt om rapporteringskrav](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.443.01.0009.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A443%3ATOC): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.443.01.0009.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A443%3ATOC

och naturgas i taxonomin har antagits av Europaparlamentet, trots att det varit mycket kontroversiellt.

SKR samarbetar med Kommuninvest och flera olika nätverk i denna fråga, både kring de kommande förslagen och kring implementeringen i svenska branscher och ramverk.

Prioriterad fråga 2022: EU:s avloppsdirektiv

EU-kommissionen har beslutat att revidera direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse³⁷. Konsultationsperioden är nu avslutad och ett reviderat förslag (med tillhörande konsekvensanalys) förväntas komma i slutet av oktober. SKR välkomnar detta, eftersom direktivet är föråldrat och inte driver miljöskyddet utifrån dagens utmaningar och kunskapsläge tillräckligt kraftfullt.

Samrådsprocessen har tydligt visat ett generellt behov av att anpassa direktivet till dagens utmaningar. Gällande direktiv är bland annat otillräcklig för att hantera föroreningar såsom läkemedelsrester och mikroplaster. Det finns även ett behov av att anpassa direktivet i linje med dagens teknologiska möjligheter och rådande klimatutmaningar.

SKR följer revisionen av avloppsdirektivet aktivt och har under samrådsperioden delgett förbundets synpunkter till EU-kommissionen via ett antal olika forum och nätverk, bland annat genom SKR:s europeiska paraplyorganisationer. Frågan är viktig för svenska kommuner och regioner, både i rollen som verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. SKR arbetar för ambitiösa regelverk med en riskbaserad utgångspunkt, utan detaljstyrning och med ett tydligt uppströmsperspektiv. Lagstiftarna måste säkerställa att kravställandet är rimligt och i proportion till riskerna, samt att hänsyn tas till medlemsstaternas olika förhållanden.

³⁷ [EU-kommissionen om avloppsdirektivet:](https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/legislation/directive_en.htm)

https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/legislation/directive_en.htm

När det nya direktivförslaget presenteras i slutet av oktober kommer SKR att noga analysera hur svenska kommunala och regionala intressen tagits i beaktning. SKR kommer vid behov initiera samtal med departement, EU-kommissionen och Europeiska regionkommittén inför antagandet av förslaget.

Kontakt: Oskar Wikstrand

Cirkulär ekonomi och avfall

I mars 2020 presenterade EU-kommissionen en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi³⁸. Handlingsplanen syftar även till att stärka EU:s konkurrenskraft och samtidigt skydda miljön och konsumenträttigheter. Planen har ett uppströmsperspektiv, det vill säga att fokus läggs på design- och tillverkningsprocessen – snarare än nedströms, på avfallshantering. SKR välkomnar detta.

SKR har inkommit med synpunkter på handlingsplanen genom Europeiska regionkommittén. I beredningen av Regionkommitténs yttrande betonade förbundet bland annat vikten av att beakta uppströmsperspektivet samt att andra mått än BNP bör övervägas för att mäta utveckling i en cirkulär ekonomi. Bägge aspekter finns nu belysta i Regionkommitténs slutliga yttrande om handlingsplanen.

Som en del av handlingsplanen ser EU-kommissionen även över industriutsläppsdirektivet (IED)³⁹. I april 2022 presenterades ett förslag till revidering. Förslaget innehåller åtgärder som syftar till att effektivisera IED i att begränsa utsläpp av föroreningar, att säkerställa allmänhetens tillgång till information och deltagande i beslutsprocesser, att förenkla regelverket, att främja upptaget av innovationer och ny teknik, att stödja omställningen till en giftfri och cirkulär ekonomi, att stödja utfasningen av fossilt och minska utsläpp av växthusgaser. En ändring i

³⁸ [EU-kommissionen om en ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_420)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_420

³⁹ [Översyn av industriutsläppsdirektivet:](https://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/evaluation.htm)

<https://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/evaluation.htm>

deponidirektivet görs även så att BAT-slutsatser (slutsatser om bästa möjliga teknik) för deponier kan föreskrivas. De nya reglerna förväntas tidigast 2027.

EU-kommissionen genomför även en översyn av ramdirektivet om avfall (avfallsramsdirektivet)⁴⁰. Det allmänna målet med översynen är att öka miljö- och hälsoskyddet från effekter av avfallshantering. De särskilda målen är att minska avfallsmängderna, öka återanvändning och förbättra den separata insamlingen i syfte att främja förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av hög kvalitet. Översynen omfattar även att se över regleringar för förebyggande av livsmedelsavfall. Ett förslag till nytt direktiv förväntas komma i mitten av 2023.

Kontakt: Charlotte Löfgren

Översyn av EU:s regler om luftkvalitet

I maj 2021 antog EU-kommissionen sin handlingsplan⁴¹ med sikte på nollutsläpp för luft, vatten och mark. Planen presenteras som en del av den gröna given och omfattar bland annat en översyn av EU:s luftkvalitetsdirektiv. Direktivet ska ses över i syfte att anpassa standarder till WHO:s nya luftkvalitetsriktlinjer.

EU-kommissionens ambition är att förbättra EU:s övergripande lagstiftning för ren luft, bland annat genom att se över bestämmelserna om påföljder vid överskridanden och krav på information till allmänheten, samt föreslå åtgärder för att stärka övervakningen av luftkvaliteten, modellering och planer för att hjälpa lokala myndigheter att uppnå renare luft. En konsekvensbedömning av det kommande förslaget förväntas

⁴⁰ [Översyn av avfallsramsdirektivet](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13225-Avfallshanteringens-miljopaverkan-oversyn-av-EUs-regelverk-for-avfall_sv): https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13225-Avfallshanteringens-miljopaverkan-oversyn-av-EUs-regelverk-for-avfall_sv

⁴¹ [EU-kommissionens handlingsplan: ”Vägen till en frisk planet för alla”](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a1c34a56-b314-11eb-8aca-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF): https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a1c34a56-b314-11eb-8aca-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF

under hösten 2022, samtidigt som ett förslag till reviderat direktiv läggs fram, förmodligen i slutet av 2022.

Luftföroreningar utgör fortfarande den största miljörelaterade hälsoriskerna i EU och orsakar varje år knappt 500 000 dödsfall i förtid. Det krävs ytterligare insatser för att skydda allmänheten från den negativa effekten som luftföroreningar utgör. Luftkvaliteten i Europa har gradvis förbättrats under de senaste åren, men många medlemsstater uppfyller inte de nuvarande normerna. En majoritet av medlemsstaterna är fortfarande också föremål för överträdelseförfaranden. Sverige har förhållandevis bra luftkvalitet, men klarar inte WHO:s riktvärden i alla avseenden.

SKR arbetar med frågan genom Europeiska regionkommittén och med genomförandet i Sverige. SKR anser att det behövs en sektorsövergripande strategi som även beaktar de andra politikområdena där källor till utsläpp finns. Vidare menar förbundet att den lokala och regionala nivån inte har rådighet i alla avseenden för att ensamt klara miljö kvalitetsnormerna utan att staten behöver agera i frågan. Slutligen menar SKR att det måste finnas tillräckliga ekonomiska incitament och verktyg för att finansiera de åtgärder som krävs för att klara kraven och uppnå långsiktiga mål. Detta gäller särskilt om luftkvalitetsnormerna anpassas till WHO:s rekommendationer.

Kontakt: Kerstin Blom Bokliden

Prioriterad fråga 2022: Mobilitet och infrastruktur

EU driver på för en omställning av det europeiska transportsystemet. Transporter står idag för cirka 25 procent av unionens totala utsläpp av växthusgaser och för att nå EU:s mål om klimatneutralitet senast år 2050 måste transportsektorns totala växthusgasutsläpp minska med minst 90 procent.

Som följd av inriktningen i EU:s tillväxtstrategi, den europeiska gröna given, presenterade EU-kommissionen i december 2020 en strategi för

hållbar och smart mobilitet⁴². Strategin framhäver bland annat elektrifiering och digitalisering som viktiga förutsättningar för omställning och hållbar mobilitet.

EU:s nya klimatlag, som antogs i juni 2021, höjde unionens målsättningar om att minska utsläppen av växthusgaser från 40 procent till minst 55 procent senast år 2030. Kommissionen initierade därför det så kallade Fit for 55-paketet, som omfattar en rad revideringar av förordningar och direktiv för att realisera klimatlagens mål. Transportsektorn berörs av flera förslag, bland annat förslag till nya normer för utsläpp av koldioxid från personbilar och lätta nyttofordon samt förslag till ny förordning för utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen. Båda dessa initiativ syftar till att styra mot utsläppsfria vägtransporter. I Fit for 55-paketet ingår också ”ReFuelEU Aviation” och ”ReFuelEU Maritime” som syftar till att driva på utsläppsminskningar inom flyget respektive sjöfarten.

I december 2021 lanserades paketet för effektiv och grön mobilitet⁴³ som innehåller fyra initiativ med koppling till transporter och transportinfrastruktur: förslag till revidering av TEN-T-förordningen, förslag till en handlingsplan för långväga och gränsöverskridande järnvägstransporter, förslag till uppdatering av direktivet om intelligenta transportsystem (ITS), samt förslag till ett nytt ramverk för hållbar stadstrafik.

Under 2022 förhandlar Europaparlamentet och rådet om de olika förslagen. När EU-lagstiftningen sedan har beslutats ska den implementeras i medlemsstaterna. Sverige är på många sätt väl rustat för omställningen och eventuella nya lagkrav och många regioner och kommuner har redan ambitiösa regionala och lokala klimatmål. Proaktiv

⁴² [EU-kommissionens strategi för hållbar och smart mobilitet](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5e601657-3b06-11eb-b27b-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF):
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5e601657-3b06-11eb-b27b-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF

⁴³ [Paketet för effektiv och grön mobilitet](https://transport.ec.europa.eu/news/efficient-and-green-mobility-2021-12-14_en): https://transport.ec.europa.eu/news/efficient-and-green-mobility-2021-12-14_en

intressebevakning är dock alltså viktigt, för att säkerställa att nya inriktningar och krav fullt ut tar hänsyn till svenska förhållanden.

SKR stödjer EU:s offensiva klimatpolitik, och anser att en omställning till en fossilfri transportsektor är en nödvändig åtgärd. Förbundet framhäver dock vikten av att tillämpa ett teknikneutralt förhållningssätt i omställningen - för att inte missgynna hållbara biodrivmedel - samt att se till hela livscykelns när det gäller energikällor och bränslen. SKR menar också att hänsyn måste tas till de nordiska förhållandena utifrån dess geografi och tillgänglighet.

Kontakt: Ulrika Palm, Sara Rhudin och Christoffer von Bothmer

Revidering av TEN-T-förordningen

Den nuvarande förordningen för det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) antogs 2013 och omfattar järnvägar, vattenvägar och landvägar samt kopplingar till urbana noder, hamnar, flygplatser och terminaler. Det långsiktiga målet med TEN-T är en sammanhängande och högkvalitativ transportinfrastruktur i hela EU som ska stärka unionens inre marknad samt den sociala, ekonomiska och territoriella sammanhållningen.

I december 2021 presenterade EU-kommissionen ett förslag till reviderad förordning för TEN-T⁴⁴. Det föreslås att transportnätet färdigställs i tre steg: stomnät år 2030, utvidgat stomnät år 2040 och övergripande nät år 2050. Förslaget stomnät liknar i stort sett det befintliga, likaså de krav som ska uppfyllas i nätet senast år 2030.

Det utvidgade stomnätet är ett nytt begrepp och i förslaget berörs inom Sverige främst det som benämns nya stambanor inom arbetet med nationell plan. Begreppet Europeiska transportkorridorer (ETC) införs och utgörs av stomnätet och det utvidgade nätet - den mest strategiska

⁴⁴ [EU-kommissionens förslag till reviderad TEN-T-förordning](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:7b299e69-5dc8-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF): https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:7b299e69-5dc8-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

delen av nätet och som har störst mervärde för EU. Förslaget innebär även en integrering av stamnätsskorridorer med nuvarande godskorridorer på järnväg. En nyhet i förslaget är även att städer över 100 000 invånare, eller minst en stad per NUTS 2-region, räknas som urbana noder. Ändringen innebär att fler svenska städer kommer ingå i TEN-T-systemet.

Förslaget innebär också generellt ett tydligare fokus på omställning av transportsystemet och lägger mer ansvar och krav på medlemsstaterna. När flera städer uppgraderas till urbana noder och transportnoder ökar ansvaret att möjliggöra för smidiga skiften mellan olika transportslag och infrastruktur på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Detta gäller bland annat för det som benämns första- och sista milen-kopplingar. Därtill kommer ökade krav för tillgänglighet till alternativa bränslen och att överflyttning av gods åläggs dessa utpekade noder.

Europaparlamentet och rådet förhandlar nu ärendet och SKR⁴⁵ har lämnat in synpunkter. Den nya förordningen förväntas antas under våren 2023.

Kontakt: Christoffer von Bothmer

Handlingsplan för att främja gränsöverskridande och långväga passagerartrafik på järnväg

EU-kommissionen har presenterat en ny handlingsplan⁴⁶ för långväga och gränsöverskridande järnvägstrafik. Handlingsplanen syftar till att överbrygga de hinder som finns idag för att främja ett ökat resande med tåg. Planen är framför allt framtagen för långväga och gränsöverskridande järnvägstrafik, men eftersom olika sorters tågtrafik nyttjar samma

⁴⁵ [SKR:s samrådssvar översyn av riktlinjer för TEN-T:](https://skr.se/download/18.b4249b21790d45fd8422b5/1619453999313/WEBB-14-2021-Yttr-Oversyn-av-riktlinjer-TENT-T.pdf)

<https://skr.se/download/18.b4249b21790d45fd8422b5/1619453999313/WEBB-14-2021-Yttr-Oversyn-av-riktlinjer-TENT-T.pdf>

⁴⁶ [EU-kommissionens förslag till handlingsplan för att främja gränsöverskridande och långväga passagerartrafik på järnväg:](https://transport.ec.europa.eu/news/efficient-and-green-mobility-2021-12-14_en) https://transport.ec.europa.eu/news/efficient-and-green-mobility-2021-12-14_en

infrastruktur, kan åtgärder vad gäller kapacitetstilldelning även komma att påverka annan tågtrafik, exempelvis regional tågtrafik.

I den marknadsöppning som det nu införda fjärde järnvägspaketet innebär ligger Sverige i framkant, medan andra medlemsstater är i början av processen. Olika sätt att agera här kan få olika konsekvenser för tågtilldelning på det gemensamma europeiska tågnätet. I handlingsplanen ingår också att under år 2022 titta på multimodala och användarvänliga biljettsystem, vilket innebär att flera initiativ kring biljettsystem i kollektivtrafik pågår parallellt. SKR bevakar frågorna och har även yttrat sig⁴⁷.

Kontakt: Sara Rhudin

Uppdatering av ITS-direktivet

Direktivet för intelligenta transportsystem (ITS) handlar om den informationsteknik som behövs för att transportsystemet ska bli mer upp- och ihopkopplat. ITS-direktivet är ett EU-ramverk för harmonisering som bland annat ska bidra till kostnadseffektivitet vid utveckling av ITS-lösningar och ge tjänsteutvecklare bättre förutsättningar att skala upp sina tjänster. Harmonisering innebär fördelar för alla parter och de tjänster som skapas syftar till att bidra till minskad trängsel i trafiken, ökad trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan.

EU-kommissionens förslag till uppdatering av ITS-direktivet⁴⁸ tittar på vilka infrastruktur-, trafik- och reseuppgifter som finns tillgängliga för EU:s transportnät. Även ny teknik för uppkopplad och automatiserad mobilitet, som till exempel självkörande fordon, ingår. Uppdateringen inkluderar bland annat förslag om att realtidsdata ska bli obligatoriskt och att standarder för bokningar, betalningar och biljettvalideringar

⁴⁷ [SKR:s yttrande i samrådet om långväga och gränsöverskridande järnvägstrafik:](https://skr.se/download/18.5f94e9591811657edb86d64f/1654855945460/WEBB-15-SKR-2022-EU-samrad-gransoverskridande-jvg.pdf) <https://skr.se/download/18.5f94e9591811657edb86d64f/1654855945460/WEBB-15-SKR-2022-EU-samrad-gransoverskridande-jvg.pdf>

⁴⁸ [EU-kommissionens förslag till revidering av ITS-direktivet:](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:26277bcb-5db8-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:26277bcb-5db8-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

fastställs. ITS-direktivet har också bäring på multimodala digitala mobilitetstjänster samt biljett- och betalssystem i kollektivtrafiken.

ITS-direktivet har även koppling till kommunala vägar och trafikföreskrifter eftersom den geografiska omfattningen föreslås utökas till att på sikt inkludera hela det nationella vägnätet, exklusive privata vägar inte som ingår som del av TEN-T, motorväg eller det primära vägnätet. Det primära vägnätet definieras som de vägar som sammanbinder större städer och/eller regioner som inte redan ingår i TEN-T. Medlemsstaterna föreslås ges möjlighet att i viss mån påverka tidplanen för införandet av krav på tillgängliggörande av de definierade datamängderna genom att själva definiera det nationella primära vägnätet. Den första milstolpen i detta arbete är tidsatt till den 1 januari 2025.

I Sverige har Trafikverket en samordnande roll för ITS-direktivet. SKR bevakar frågorna.

Kontakt: Sara Rhudin, Bo Baudin

Ett nytt ramverk för hållbara transporter i städer

Att skapa mer hållbar mobilitet i städer och tätorter är en av EU:s stora utmaningar då vägtransporterna är en av de främsta orsakerna till såväl luftföroreningar, buller och trängsel, som växthusgasutsläpp, i stadsområdena. År 2013 presenterade EU-kommissionen ett åtgärds paket⁴⁹ för rörlighet i städer och avsatte också medel för att utveckla rena stads-transporter. Europeiska revisionsrätten har sedan undersökt effekterna av paketet och visade i en rapport 2020 att det inte fanns några tecken på grundläggande förändringar i medlemsstaternas strategier eller några tydliga tendenser mot mer hållbara transporter. Rapporten menade att det krävs ett effektivt och välintegrerat kollektivtrafiknät, med olika transportalternativ för att få EU:s medborgare att byta till renare transportmedel så som gång-, cykel- och kollektivtrafik.

⁴⁹ [Ny EU-RAM för mobilitet i städer:](#)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/fs_21_6781

Under 2021 hölls ett samråd kring åtgärder för att kunna utveckla system som är säkra, tillgängliga, inkluderande, överkomliga i pris, smarta, resilienta och utsläppsfria. Inom ramen för paketet för effektiv och grön mobilitet lanserar nu EU-kommissionen ett nytt ramverk för hållbara städer med stark koppling till förslaget om en reviderad TEN-T-förordning. Ramverket pekar på att städer har en viktig uppgift i att minska utsläpp, men att utsläppsfria transporter inte i sig är tillräckligt. En utveckling av kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik samt väl integrerade delade mobilitetstjänster behöver prioriteras såväl nationellt som lokalt/regionalt.

Ramverket kommer direkt att påverka kommuner som har över 100 000 invånare och räknas som en urban nod i TEN-T-nätverket. Krav föreslås för dessa städer/kommuner att de ska ha en strategisk mobilitetsplan för hur invånare, gods och andra transporter ska röra sig på ett hållbart och smart sätt. Krav kan också komma att ställas på insamling av data över bland annat klimatpåverkande utsläpp, trafikolyckor och färdmedelsfördelning.

SKR:s styrelse har tidigare yttrat sig över paketet för rörlighet i städer och pekat på att åtgärder för att lösa problemen måste utgå från lokala förutsättningar, men att alla invånare ska ges förutsättningar till en god livsmiljö och tillgänglighet till hållbar mobilitet. SKR har också pekat på att det finns ett värdefullt samspel mellan stad och land och att transportsystemet därför måste vara sammanhängande.

Kontakt: Ulrika Palm

Utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen

Det nuvarande EU-direktivet om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen antogs 2014 och har syftat till att påskynda utbyggnaden av infrastruktur för alternativa drivmedel och elfordon inom EU. Under 2020 genomfördes ett öppet samråd för att utvärdera

direktivet. Hösten 2021 kom ett förslag⁵⁰ till en revidering av direktivet, som istället föreslås antas som förordning, inom ramen för Fit for 55-paketet. Förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet pågår under 2022.

För SKR:s medlemmar är frågan viktig då den anger ramarna för hur infrastruktur för alternativa drivmedel ska byggas ut i TEN-T-nätverket. Då direktivet omvandlas till en förordning blir den också direkt styrande för det svenska genomförandet av denna utbyggnad.

SKR ställde sig positivt till översynen av direktivet. Synpunkter⁵¹ har också lämnats i form till Infrastrukturdepartementet inför förhandlingar i ministerrådet. Från förbundet har framförts att större hänsyn behöver tas till kommuner och regioners olika förutsättningar, samt att de svenska förhållandena gällande biobränsleproduktion och distribution borde beaktas i högre grad. SKR har också framfört att förnybarhet borde framhållas som ett kriterium i hela livscykeln för alternativa bränslen. SKR också välkomnat en gemensam teknisk standard för infrastruktur för alternativa bränslen på EU-nivå, men förhållit sig kritiska till delar med hög detaljreglering.

Kontakt: Ulrika Palm

⁵⁰ [EU-kommissionens förslag till förordning om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:dbb134db-e575-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF): https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:dbb134db-e575-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF

⁵¹ [SKR:s yttrande om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen](https://www.regeringen.se/4a553b/contentassets/fdf25f423ebc494db94b95497b566e2f/sveriges-kommuner-och-regioner-skr.pdf): <https://www.regeringen.se/4a553b/contentassets/fdf25f423ebc494db94b95497b566e2f/sveriges-kommuner-och-regioner-skr.pdf>

Kapitel 4 – Digitalisering

Prioriterad fråga 2022 Digitalisering – Europas digitala decennium

EU-kommissionen aviserade inför 2022 ett antal möjliga initiativ⁵² inom flera digitaliseringsområden som kan vara av stort intresse för kommuner och regioner. Här kan bland annat nämnas regelboken för molntjänster, utbyte av digitala patientöversikter och e-recept mellan medlemsstaterna, infrastruktur för digitala e-hälsotjänster, en europeisk analysram för att mäta dataflöden, utredning av enskildas personers rätt att få ut de personuppgifter som olika aktörer hanterar (dataportabilitet), insatser kring cybersäkerhet, översyn av statsstödsreglerna för bredbandsutbyggnad, ramverk för myndigheters förmåga att utbyta information (interoperabilitet) samt fortsatt arbete med en europeisk digital identitet. Vidare arbetas det med flera lagförslag inom AI- respektive dataområdena, bland annat Data Act, AI Act och översyn av databasdirektivet.

Därutöver fortsätter arbetet inom flera andra områden, exempelvis:

- etablerandet av en EU-gemensam digital plånbok för invånare (digital tillgång till enskildas personliga bevis som exempelvis rör identitet, folkbokföring, utbildning),
- åtgärder för att öka enskildas och organisationers digitala kompetens,
- tillskapandet av det ”Europeiska hälsodataområdet” (European Health Data Space, EHDS) i syfte att bidra till utveckling inom hälso- och sjukvård, forskning och utveckling (Life Science).

EU tar fler initiativ och större kliv inom digitaliseringsområdet än någonsin tidigare. Många av frågorna har direkt beröring på kommuners och regioners uppdrag. Till viss del går det även att se en extensiv tillämpning av subsidiaritetsprincipen, där EU ser ut att använda

⁵² [EU-kommissionen om ”EU:s digitala decennium”](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sv):

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sv

digitaliseringen som ett verktyg för att påverka medlemsstaternas rådighet inom det sociala området.

Utvecklingen medför stora möjligheter, men kan även vara förenad med risker både för självstyrelsen och för invånare och företag. Sammanfattningsvis har därför SKR valt digitalisering som en särskilt prioriterad EU-fråga. Syftet är att få en bredare och djupare bild av EU:s digitaliseringsarbete för att kunna bevaka kommuners och regioners intressen, men även för att vara proaktiv och påverka den EU-gemensamma agendan.

Kontakt: Hanna Lundborg

Europas digitala decennium – aktuella frågor

Våren har kännetecknats av att flera stora och viktiga lagförslag kopplat till den digitala inre marknaden har blivit klara efter förhandlingar mellan EU:s institutioner. Framför allt handlar det om rättsakterna om digitala marknader och digitala tjänster, DMA (Digital Markets Act)⁵³ och DSA⁵⁴ (Digital Services Act) som de kallats.

DMA fick sitt slutgiltiga godkännande av rådet den 18 juli efter att Europaparlamentet godkände den förhandlade kompromissen den 5 juli. DMA ska framöver säkerställa lika digitala villkor på den digitala inre marknaden och framför allt säkerställa att konkurrensen sker på lika villkor där de stora online-plattformarna inte utnyttjar sin ställning.

Rättsakten om digitala tjänster (DSA) är ett komplement till DMA och utgör den andra stora delen av EU-kommissionens lagstiftningspaket från december 2020. Europaparlamentet och rådet nådde i slutet av april en preliminär överenskommelse som i juli godkändes av Europaparlamentet. Rådet förväntas att formellt anta överenskommelsen under hösten. DSA

⁵³ [EU-kommissionen om DMA:](https://competition-policy.ec.europa.eu/sectors/ict/dma_en)

https://competition-policy.ec.europa.eu/sectors/ict/dma_en

⁵⁴ [EU-kommissionen om DSA:](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package)

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

fokuserar på att skapa en säker och ansvarsfull miljö online. Plattformar kommer få ett större ansvar att vidta åtgärder för att skydda sina användare gentemot olagligt innehåll och varor, de ska även motverka spridning av desinformation.

I februari presenterades ett nytt förslag gällande att harmonisera regler för skäligen åtkomst till och användning av data (dataakten). Aktens grundpremiss är att öka delning av data inom dataekonomin mellan aktörer på ett säkert och rättvist sätt och därmed fullborda EU:s inre marknad för data.

Akten ska bland annat möjliggöra för användare med uppkopplade enheter att få tillgång till den data de genererar och dela den med tredje part, skydda små och medelstora företag från oskäliga avtalsvillkor i datadelningsavtal och skapa verktyg för att offentliga myndigheter ska få åtkomst till och använda data som skapats i privatsektor i händelse av allmänt nödläge.

SKR svarade på en remiss⁵⁵ till infrastrukturdepartementet gällande akten och lyfte där bland annat att det behövs ett undantag för medicintekniska produkter och hälsodata i sådana produkter. Frågan hänger nära samman med varje medlemsstats rätt att själv organisera sin hälso- och sjukvård.

Förbundet har också arbetat med akten inom ramen för Europeiska regionkommittén och bistått de svenska ledamöterna där. Tillgång till data lyfts här som central för lokala och regionala myndigheter och som en viktig faktor för att kunna leverera den service som invånare förväntar sig.

Rådet har i skrivande stund inte funnit någon gemensam position gällande dataakten och det franska EU-ordförandeskapet har lämnat över filen till det tjeckiska som leder arbetet under hösten. I skrivande stund

⁵⁵ [SKR:s svar på remissen om dataakten](https://www.regeringen.se/49c4a2/contentassets/8e77e00e9f0c4072a9d3fefc623bea81/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf):

<https://www.regeringen.se/49c4a2/contentassets/8e77e00e9f0c4072a9d3fefc623bea81/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf>

har det tjeckiska ordförandeskapet presenterat ett flertal kompromisstexter, bland annat vad gäller interoperabilitet, översynen av efterföljningen, tidsramar för att byta från en molntjänst till en annan och tillgång till data. Det är fullt möjligt att förhandlingarna kring dataakten kommer att hamna på Sveriges bord under våren 2023 som ordförandeland. I Europaparlamentet ligger filen hos ITRE-utskottet. Under hösten presenteras ett första utkast på deras rapport. Innehållet väntas fokusera mycket på under vilka villkor som t.ex. offentlig sektor kan begära tillgång till data och i vilket omfång. Det har även skrivits om undantag för små och medelstora företag.

En annan stor fråga som är aktuell under hösten är förslaget om en lagstiftning kring artificiell intelligens. Under våren antogs ett utkast till yttrande i Europaparlamentet, gemensamt framtaget av IMCO- och LIBE-utskotten. I skrivande stund har rådet inte någon gemensam position.

Under hösten kommer fokus ligga på att hantera de 3000 förslag till ändringar som skickats in kopplat till ITRE-utskottets utkast. Behandlingen av dessa ändringar påbörjades under juli när de två rapportörerna presenterade en rad förslag till kompromisser för områden som anses vara mindre kontroversiella. Rapportörerna föreslår bland annat att stryka ett undantag för nationella myndigheter att kringgå marknadsgodkännande för AI-system som anses vara viktiga för allmän säkerhet, hälsa och skydd av infrastruktur. Övriga förslag till kompromisser kretsar än så länge kring administrativa förfaranden för nationella myndigheter.

Voteringen i utskotten är tänkt att ske under hösten. I skrivande stund är det inte klart eftersom mängden av ändringsförslag medför att arbetet med att finna kompromisser är krävande.

Det tjeckiska ordförandeskapet har arbetat intensivt med att finna kompromisser bland medlemsstaterna och presenterade en andra omgång

förslag till kompromisser⁵⁶ under sommaren. Här föreslås nya texter bland annat kopplat till de svåra, och hittills ej lösta, frågorna kring definitionen av AI-system, riskklassificeringen, översyn och efterlevnad. Arbetet fortsätter under hösten.

Kontakt: Dag Håkansson

Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel

Det senaste på EU-området vad gäller e-upphandling och e-handel är att nya annonsformulär vid offentlig upphandling, så kallade eForms, ska implementeras i medlemsstaterna senast den 25 oktober 2023.

Medlemsstaterna ska bland annat ta ställning till vilka annonsuppgifter som ska vara obligatoriska respektive frivilliga. I Sverige arbetar Finansdepartementet med förslaget som förväntas gå ut på remiss under hösten 2022.

EU-kommissionen⁵⁷ och dess expertgrupp för e-upphandling (EXEP) arbetar även just nu med initiativ som syftar till att tillgängliggöra upphandlingsdata. En särskild satsning för att öka kunskapen om dynamiska inköpssystem (DIS) pågår också inom EXEP, och i oktober 2021 publicerade en vägledning. Förhoppningen är att användningen av DIS ska öka, bland annat som ett alternativ till ramavtal.

Inom ramen för SFTI (Single Face to Industry)⁵⁸ bedriver SKR⁵⁹, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), Kammarkollegiet och Upphandlingsmyndigheten ett gemensamt arbete för att främja förutsättningarna för elektronisk handel i offentlig sektor.

Kontakt: Robin Andersson Boström, Maria Larsson

⁵⁶ [AI-akten, andra förslag till kompromisstext:](#)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11124-2022-INIT/en/pdf>

⁵⁷ [EU-kommissionen om arbetet med e-upphandling:](#) https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/digital-procurement_en

⁵⁸ [Om SFTI:](#) <https://sfti.se/>

⁵⁹ [SKR om e-handel och e-upphandling:](#)

<https://skr.se/ekonomijuridikstatistik/juridik/upphandlingkonkurrens/ehandelocheupphandling.2928.html>

Kapitel 5 – Regional utveckling och samarbete

Prioriterad fråga 2022: EU:s landsbygdspolitik

I juni 2021 antog EU-kommissionen sitt meddelande "En långsiktig vision för EU:s landsbygdsområden - mot starkare, sammankopplade, motståndskraftiga och välmående landsbygdsområden till 2040"⁶⁰. Meddelandet åtföljdes av en handlingsplan som beskriver de viktigaste instrumenten för investeringar i landsbygdsområden och åtgärder kopplade till övrig EU-politik.

I syfte att samla alla relevanta aktörer har EU-kommissionen tagit initiativ till en landsbygdspakt, "Rural Pact"⁶¹. Landsbygdspakten ska bidra till att:

- Förstärka landsbygdens röst
- Strukturera och möjliggöra samarbete och ömsesidigt lärande
- Uppmuntra och övervaka frivilligt engagemang som bidrar till visionen.

I juni 2022 genomfördes en uppstartskonferens för landsbygdspakten i Bryssel. Konferensen samlade nästan 400 deltagare, varav flera från Sverige. Budskapen från konferensen var framför allt att det behövs mer medborgardialog och att landsbygdens unga och kvinnor behöver inkluderas. Samarbetet mellan de olika samhällsnivåerna behöver också stärkas och man kan dra nytta av att sprida goda exempel. Stödsystem och finansieringsverktyg behöver också förenklas och tillgängliggöras på ett bättre sätt.

⁶⁰ [EU:s långsiktiga vision för landsbygdsområden:](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_en)

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_en

⁶¹ [EU:s landsbygdspakt:](https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/RuralPact) <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/RuralPact>

I Sverige finns ett nationellt nätverk för genomförandet av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, som också fungerar som en nationell plattform för utveckling av kunskaper och arbetssätt för landsbygdsutveckling⁶².

Kontakt: Ellinor Ivarsson

Sammanhållningspolitiken 2021-2027

I Bryssel

Under våren 2022 presenterade EU-kommissionen den åttonde sammanhållningsrapporten⁶³. Den innehåller en analys av utvecklingen i EU:s alla regioner, en sammanfattning om vad sammanhållningspolitiken för 2014-2020 har bidragit till samt vad en framtida sammanhållningspolitik efter 2027 behöver fokusera på.

I 18-månadersprogrammet som presenterades av nuvarande ordförandeskapstrio (Frankrike, Tjeckien och Sverige) konstateras att det är viktigt med stöd till regionerna. Målet är konvergens mellan EU:s medlemsstater och regioner och att sammanhållningspolitiken bidrar till territoriell utveckling.

Den 10-13 oktober arrangeras den europeiska veckan för regioner och städer⁶⁴ i Bryssel av EU-kommissionen och Regionkommittén. Arrangemanget firar 20 år i år.

Under senhösten kommer förvaltande myndigheter att lämna in rapporter till EU-kommissionen som sammanfattar resultaten av utvärderingarna av sammanhållningspolitiken under 2014–2020.

⁶² <https://www.landsbygdsnatverket.se/>

⁶³ [EU-kommissionens åttonde sammanhållningsrapport:](https://ec.europa.eu/regional_policy/sv/information/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report)
https://ec.europa.eu/regional_policy/sv/information/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report

⁶⁴ [Regionkommittén och den europeiska veckan för regioner och städer:](https://cor.europa.eu/sv/events/Pages/European-week-of-regions-and-cities-EWRC.aspx)
<https://cor.europa.eu/sv/events/Pages/European-week-of-regions-and-cities-EWRC.aspx>

Därtill planerar EU-kommissionen ett EU-samråd om sammanhållningspolitiken för att ytterligare analysera och ge svar på hur en sammanhållningspolitik efter 2027 behöver utformas. Målet är att fånga upp resultat och erfarenheter från sammanhållningspolitikens föregående programperiod (2014–2020). Regioner, myndigheter, SKR och andra intressenter uppmanas att inkomma med synpunkter.

I Sverige

Under sommaren 2022 beslutade EU-kommissionen om Sveriges så kallade partnerskapsöverenskommelse, de fyra omställningsplanerna, socialfondsprogrammet +, och de nio regionalfondsprogrammen för programperioden 2021-2027. Med detta påbörjas genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sveriges regioner.

Regeringen beslutade i december 2021 om att en ny granskning ska genomföras av Riksrevisionen: ”Ett effektivt genomförande av EU:s medel”⁶⁵. Granskningen ska se över hur sammanhållningspolitiken kan genomföras och om det finns bra alternativ till nuvarande system med olika strukturfondspartnerskap. Granskningen ska slutredovisas i december under 2023. SKR⁶⁶ har i samband med granskningen tagit fram en rapport om genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige. Rapporten ska utgöra ett underlag för diskussion och utveckling av arbetet i de nya strukturfondspartnerskapen samt lyfta de värden som strukturfondspartnerskapen ger till den granskning som nu pågår av Riksrevisionen.

⁶⁵ [Regeringen om hanteringen av EU-medel i Sverige:](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/11/dir.-2021109/)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/11/dir.-2021109/>

⁶⁶ [SKR:s arbete med sammanhållningspolitiken:](https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/sammanhallningspolitikeu.2076.html)

<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/sammanhallningspolitikeu.2076.html>

Ny regionalstödscharta

EU-kommissionen har godkänt Sveriges regionalstödscharta för perioden 2022–2027⁶⁷. Kartan styr i vilken utsträckning Tillväxtverket och regionerna kan bevilja regionalt investeringsstöd, och föreslås mot bakgrund av EU-kommissionens riktlinjer för statligt regionalstöd.

Den nya regionalstödschartan omfattar samtliga områden som ingick i den föregående regionalstödschartan. Därtill har landsbygdsområdena i Sveriges södra delar inkluderats.

Kontakt: Helena Gidlöf

⁶⁷ [Sveriges regionalstödscharta 2022–2027:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/IP_21_6834)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/IP_21_6834

Kapitel 6 – Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik

Prioriterad fråga 2022: Att bygga ett starkt socialt Europa

Under 2017 presenterade EU-kommissionen ett socialt paket, som inkluderade ett förslag till proklamation om en europeisk pelare för sociala rättigheter, samt ett reflektionspapper om den sociala dimensionen av EU:s framtid. Den sociala pelaren, med sina 20 principer för lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och social integration, antogs vid det sociala toppmötet i Göteborg senare samma år.

Med hänvisning till den sociala pelaren har EU-kommissionen därefter lagt fram en rad såväl rättsligt bindande som icke-rättsligt bindande initiativ. Flera förslag till direktiv på arbetsrättens område har presenterats. Några av direktivförslagen är fortfarande under behandling, men ett par av dem – arbetsvillkordirektivet och direktivet om balans mellan arbete och privatliv – har antagits och ska nu genomföras i medlemsstaterna.

Frågan om att bygga ett starkt socialt Europa – inklusive den sociala dialogen, det vill säga dialogen med arbetsmarknadens parter – står fortsatt högt på EU:s dagordning. Särskilt tydligt blev detta vid det sociala toppmötet i Porto i maj 2021 då EU-institutionerna, medlemsstaterna och de europeiska arbetsmarknadsparterna ställde sig bakom de tre övergripande målen för EU 2030 om sysselsättning, kompetens och social trygghet som EU-kommissionen föreslagit.

SKR anser att kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare samt utförare och beställare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen, jämställdheten och sysselsättningen i Europa. Ett starkt deltagande från arbetsmarknadens parter, kommuner och regioner, i såväl framtagandet som genomförandet av EU-initiativ på det sociala området, är nödvändigt för att åtgärderna ska få lämplig och reell effekt.

SKR har sedan tidigare välkomnat den europeiska pelaren för sociala rättigheter som ett politiskt måldokument, inte ett rättsligt instrument, och stödjer genomförandet i form av gemensamma europeiska målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. Den hanteras bäst inom ramen för den europeiska planeringsterminen. SKR anser dock att den lokala och regionala nivån måste äga besluten och ha ansvaret för hur de gemensamma målen ska nås.

SKR bedömer EU-kommissionens olika lagstiftningsförslag med hänvisning till pelaren var för sig. Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och full respekt för rådande befogenhets- och kompetensfördelning mellan den nationella och den europeiska nivån gör sig enligt förbundet starkt gällande vid bedömningen av lämpligheten av EU-lagstiftning på arbetsrättens område. SKR förutsätter att regering och riksdag fortsatt värnar den svenska kollektivavtalsmodellen i allt arbete. SKR arbetar aktivt med de frågor som lyfts inom ramen för ett starkt socialt Europa och bedriver ett aktivt påverkansarbete både som enskilt förbund och genom medlemskap i olika organisationer på nationell och europeisk nivå.

Kontakt: Jeanette Grenfors

Kommande initiativ om stödjande av social dialog på europeisk och nationell nivå

EU-kommissionen avser att under i slutet av 2022 presentera ett meddelande respektive ett förslag till rådsrekommendation om att stödja den sociala dialogen på europeisk och nationell nivå.

Initiativen är en del av EU-kommissionens översyn på området och ska stärka ramen för EU:s sociala dialog⁶⁸. En ny stödjande ram för arbetsmarknadsparternas avtal på EU-nivå kommer att föreslås. EU-kommissionen kommer även att undersöka sätt att främja nationell social

⁶⁸ [EU-kommissionen om den sociala dialogen:](https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=329&langId=en)

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=329&langId=en>

dialog och andra nya utmaningar och möjligheter för social dialog i en föränderlig arbetsvärld.

Under våren har SKR deltagit, och deltar fortsatt aktivt, i olika samråd i frågan på europeisk och nationell nivå, som enskilt förbund och genom paraplyorganisationen SGI Europe. För SKR är det avgörande att den svenska modellen, parternas roll och självständighet, svenska kollektivavtal och lönebildning värnas i allt arbete.

Kontakt: Jeanette Grenfors

EU-kommissionens förslag till direktiv om lönetransparens

Den 4 mars 2021 presenterade EU-kommissionen det så kallade lönetransparensdirektivet⁶⁹. Direktivet handlar om stärkt tillämpning av likalöneprincipen mellan kvinnor och män genom insyn i lönesättningen och skärpta efterlevnadsmekanismer.

Direktivförslaget innehåller olika bestämmelser om insyn i lönesättning och bättre tillgång till rättslig prövning. Det handlar bland annat om omfattande regler om insyn i lönesättning före anställning, förbud att fråga arbetssökanden om dennes lönehistorik, rätt till löneinformation för anställda, deras företrädare och tillsynsorgan, offentliggörande av denna information, lönerapportering, gemensamma lönebedömningar, omvänd bevisbörda samt arvoden och rättegångskostnader.

Arbetsmarknadsdepartementet har en referensgrupp i frågan med arbetsmarknadens parter och direktivförslaget har varit ute på remiss. I SKR:s remissvar⁷⁰ avstyrker förbundet direktivförslaget i sin nuvarande utformning eftersom det strider mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Förslaget innebär en risk för ingrepp i den svenska

⁶⁹ [EU-kommissionens förslag till lönetransparensdirektiv](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0093&from=EN): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0093&from=EN>

⁷⁰ [SKR:s yttrande om förslaget till lönetransparensdirektiv](https://skr.se/download/18.71b542201784abfbf7a61b50/1617256889398/WEBB-25-2021-SKR-Yttrande-Transparens-i-lonesattning.pdf): <https://skr.se/download/18.71b542201784abfbf7a61b50/1617256889398/WEBB-25-2021-SKR-Yttrande-Transparens-i-lonesattning.pdf>

kollektivavtals- och lönesättningsmodellen, ändrar ansvaret från ett svenskt perspektiv, medför en avsevärd administrativ, praktisk och ekonomisk börda och är tvistedrivande.

Under våren har 2022 har trilogförhandlingarna mellan rådet, Europaparlamentet och EU-kommissionen inletts och dessa pågår fortfarande.

SKR fortsätter sitt påverkansarbete i frågan i ett flertal olika kanaler.

Kontakt: Jeanette Grenfors

Utmaningar och arbetsvillkor för arbete via digitala plattformar

EU-kommissionen har sedan tidigare uppmärksammat den digitala plattformsekonomis framväxt och påverkan på arbetsmarknaden. EU-kommissionen pekar på fördelarna med plattformsarbete i form av ökad flexibilitet, effektivitetsvinster, ett enklare inträde på arbetsmarknaden samt möjligheten till extra inkomster. Samtidigt kan plattformsarbete innebära en ökad risk för utsatthet och lägre grad av socialt skydd.

Mot bakgrund av detta har EU-kommissionen identifierat ett antal områden som är särskilt angelägna att utreda, däribland anställningsstatus, arbetsförhållanden inklusive hälsa och säkerhet, tillgång till socialt skydd, gränsöverskridande frågor, transparent algoritmisk hantering, samt tillgång till kollektiva förhandlingar och representation.

I december 2021 presenterade EU-kommissionen ett paket⁷¹ med flera initiativ och förslag avseende plattformsarbete. Paketet omfattar ett meddelande om EU:s strategi och åtgärder för plattformsarbete, ett förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformsarbete samt ett utkast till riktlinjer beträffande tillämpningen av EU:s konkurrensrätt.

⁷¹ [EU-kommissionens förslag om bättre villkor för personer som arbetar via digitala arbetsplattformar:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_21_6605)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_21_6605

Förslagen ska förbättra villkoren för plattformsarbete och stödja en hållbar tillväxt för digitala arbetsplattformar i EU. Personer som arbetar via digitala arbetsplattformar ska få ytterligare skydd när det gäller användningen av algoritmhantering, det vill säga automatiserade system som stödjer eller ersätter hanteringsfunktioner i arbetet. Gemensamma EU-regler ska även öka rättssäkerheten.

Under våren 2022 har rådet och Europaparlamentet förberett sig inför de kommande trilogförhandlingarna.

SKR konstaterar att det redan idag finns ett regelverk på EU-nivå som i många fall täcker in arbetstagare som egenföretagare på plattformar. SKR förordar enhetlig reglering av arbetsmarknaden framför särreglering för vissa typer av arbeten. För SKR är det viktigt att dessa begrepp fortsatt definieras på nationell nivå, eftersom definitionerna påverkar många andra områden.

Vidare menar SKR att förslaget till presumtion att den som arbetar på en plattform är att anse som arbetstagare – med mindre att motsatsen bevisas – samt de kriterier som föreslås för denna bedömning, riskerar att påverka arbetstagarbegreppet och att blanda ihop arbetstagar- och egenföretagarbegreppen på ett svåröverskådligt sätt. Medlemsstaternas olika arbetsmarknadssystem, kollektivavtal, parternas autonomi och rådande kompetens- och befogenhetsfördelning mellan EU och medlemsstaterna måste respekteras, menar SKR.

Under våren har SKR fortsatt deltagit aktivt i de samråd och annat arbete om de nu lagda förslagen och fortsätter även att bevaka frågorna framgent. Arbetet sker såväl på europeisk och nationell nivå, som enskilt förbund och genom paraplyorganisationen SGI Europe.

Kontakt: Jeanette Grenfors

Direktiv om tillräckliga minimilöner i EU

EU-kommissionen presenterade i oktober 2020 sitt förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU⁷². Det föreslogs att de medlemsstater som har lagstadgade minimilöner ska enas om en rad kriterier för hur sådana beräknas, bland annat genom köpkraft, levnadsomkostnader och lönetillväxt. Direktivförslaget innehöll även ett förslag till undantag som sa att ingenting i direktivet skulle tolkas så att det ålägger medlemsstaterna en skyldighet att införa en lagstadgad minimilön eller att göra kollektivavtalen allmänt tillämpliga. Detta undantag uppgavs innebära att medlemsstater där lönebildningen uteslutande säkerställs genom kollektivavtal även fortsättningsvis kan göra detta.

SKR och övriga parter i Sverige ansåg dock detta undantag vara otillräckligt och har haft synpunkter på förslaget och sökt påverka både nationellt och på europeisk nivå. SKR har även tillsammans med övriga svenska arbetsmarknadsparter ingått i en referensgrupp i frågan på arbetsmarknadsdepartementet för samråd med arbetsmarknadens parter.

Ett omfattande lobbyarbete från svenska och nordiska arbetsmarknadsparter gentemot EU-kommissionen och andra EU-institutioner har pågått sedan förra hösten. SKR har varit mycket aktiva genom SGI Europe - Sweden (f.d. CEEP Sverige), SGI Europe (f.d. CEEP) och CEMR. Arbetet har bland annat skett genom samrådssvar och olika samrådsmöten med EU-kommissionen.

SKR:s ståndpunkt⁷³ har hela tiden varit att avvisa EU-kommissionens förslag då EU saknar kompetens på området. Det saknas därmed rättslig

⁷² [EU-kommissionens förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i Europeiska unionen](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0682&from=EN): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0682&from=EN>

⁷³ [SKR:s yttrande om EU-kommissionens förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner](https://skr.se/download/18.71b542201784abfbf7a94497/1617713878035/20-01437-7%2006-SIGN-Yttrande-SKR-Tillr%C3%A4ckliga%20minimil%C3%B6ner%20i%20EU%20381456_1_1.pdf): https://skr.se/download/18.71b542201784abfbf7a94497/1617713878035/20-01437-7%2006-SIGN-Yttrande-SKR-Tillr%C3%A4ckliga%20minimil%C3%B6ner%20i%20EU%20381456_1_1.pdf

grund för att föreslå ett EU-direktiv om minimilöner. SKR:s inställning till denna och liknande frågor är att det för förbundets medlemmar är av största vikt att den svenska kollektivavtalsmodellen fortsatt värnas. Lönesättning ska fortsatt vara medlemsstaternas och parternas ansvar. Det finns inget utrymme i EU-fördragen att hantera lönebildning genom instrument i form av direktiv eller standarder på EU-nivå. Det råder en stark samsyn mellan de svenska parterna, regeringen och riksdagen i denna fråga.

Under 2021 har både Europaparlamentet och rådet tagit fram sina positioner och synpunkter kring förslaget. Riksdagens EU-nämnd ställde sig i december 2021 bakom regeringens förslag om att anta ministerrådets kompromissförslag om minimilöner inför slutförhandlingarna. Ministerrådet antog en allmän inriktning i december 2021, som regeringen menade värnar den svenska modellen. Rådets förslag gav en viss flexibilitet för nationella särdrag, och skulle enligt regeringen innebära att Sverige undantas från att omfattas av bindande regler om minimilöner. Europaparlamentet antog även sitt slutliga förslag i november 2021.

I januari 2022 startades trilogförhandlingar i syfte att nå en överenskommelse. Förslaget syftar till att sätta ett ramverk för att främja att arbetstagare i EU ska få tillräckliga minimilöner, i form av en lagstadgad minimilön eller löner som sätts enligt kollektivavtal. Rådet och Europaparlamentet har kommit med ändringsförslag som gått åt olika håll, där rådet velat ha mer flexibilitet och Europaparlamentet fler tvingande detaljer. Frankrike, som varit EU-ordförande under våren 2022, har drivit på hårt i förhandlingarna, och i juni nåddes en politisk överenskommelse.

Vid ett rådsmöte i den 16 juni samlades EU:s arbetsmarknadsministrar och det franska ordförandeskapet för att informera om förhandlingsresultatet. Sveriges besked där var att löner och villkor i Sverige ska inte bestämmas av politiker i Bryssel eller i Sveriges riksdag, utan i förhandling mellan parterna på svensk arbetsmarknad. Svenska

regeringen ställde sig därav inte bakom någon lagstiftning om minimilöner på EU-nivå, utan röstade nej.

Lönebildning hanteras bäst så nära dem det angår som möjligt, menar samtliga svenska parter och EU-lagstiftning på området är inte är önskvärd. Det svenska påverkansarbetet har gett tydliga resultat och direktivet innebär inte några krav på förändringar i vår lagstiftning om hur beslut om löner går till i Sverige. Den svenska modellen undantas från direktivets bestämmelser om att minimilöner och lönebildningen kommer fortsatt att vara ett ansvar som fack och arbetsgivare har. Detta kan, för svensk del, betraktas som en framgång i förhandlingarna. Det viktigaste för svensk del har varit att värna den svenska lönebildningsmodellen.

I september antog Europaparlamentet överenskommelsen och rådet förväntas göra det samma i början av oktober. Sedan förväntas direktivet träda i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning (tidpunkt ännu ej klar). Medlemsstaterna ska anta de bestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast två år efter den dag då direktivet träder i kraft. Den svenska hållningen är att Sverige undantas från att omfattas av bindande regler om minimilöner enligt direktivet.

Kontakt: Malin Looberger, Jeanette Grenfors

Kapitel 7 – Vård, omsorg och folkhälsa

Prioriterad fråga 2022: Ny läkemedelslagstiftning för Europa

EU-kommissionen antog i november 2020 en ny läkemedelsstrategi⁷⁴ där en lång rad kommande insatser inom läkemedelsområdet presenterades och som avses implementeras fram till 2024. Syftet är att åstadkomma tillgång till effektiva och säkra läkemedel till rimliga och hållbara kostnader, att verka för en innovativ och konkurrenskraftig europeisk läkemedelsindustri, och att stärka försörjningskedjorna för läkemedel, i normaltillstånd såväl som i kris.

För att åstadkomma många av målsättningarna i strategin, har EU-kommissionen inlett en bred översyn av EU:s allmänna lagstiftning om humanläkemedel. Lagstiftningen reglerar vad som krävs för godkännande av marknadsföring av läkemedel, krav vid tillverkning, hur läkemedelsmarknaden ska fungera, miljökrav och hur innovation kan stimuleras inom områden där det finns stora behov. Vidare pågår en översyn av förordningarna om läkemedel för barn och läkemedel mot sällsynta diagnoser. Förslag till nya förordningar förväntas komma i slutet av 2022.

Lagstiftningen påverkar tillgången till säkra och effektiva läkemedel och kan därför potentiellt få en stor påverkan på svensk hälso- och sjukvård.

Hösten 2021 genomfördes ett öppet samråd kring den generella läkemedelslagstiftningen som SKR deltog i. SKR lyfte bland annat fram vikten av att möjliggöra en läkemedelsmarknad med bättre konkurrens. Regelverket för godkännande av nya läkemedel måste leda till tillräcklig dokumentation av läkemedlets effekt och säkerhet, som underlättar prioritering och hjälper sjukvården och myndigheter att bedöma om

⁷⁴ [EU-kommissionens läkemedelsstrategi](https://health.ec.europa.eu/medicinal-products/pharmaceutical-strategy-europe_sv): https://health.ec.europa.eu/medicinal-products/pharmaceutical-strategy-europe_sv

läkemedlen ska köpas och användas, så att effektiva läkemedel når patienter. Lagstiftningen måste leda till en tryggare läkemedelsförsörjning, något som blivit särskilt tydligt under covid-19-pandemin. Kraven på miljöriskbedömning av läkemedel behöver skärpas.

SKR har utsett ny lagstiftning på läkemedelsområdet till en för förbundet prioriterad EU-fråga 2022. SKR kommer därför att aktivt följa och sträva efter att påverka utvecklingen avseende läkemedelslagstiftningen. Arbetet sker genom dialog med regeringskansliet och berörda myndigheter samt genom samarbete med de nordiska grannländerna och relevanta aktörer på EU-nivå.

Kontakt: Sofie Alverlind

EU:s hantering av covid-19-krisen

Europa drabbades i början av 2020 av ett utbrott av covid-19, som snabbt lamslog stora delar av Europa. Utbrottet klassificerades någon månad senare officiellt av WHO som en global pandemi. Hanteringen av denna pandemi och dess ekonomiska, sociala och hälsomässiga konsekvenser kom sedan, fram till början av 2022, att fullständigt överskugga allt annat EU-samarbete.

EU och dess medlemsstater har sedan pandemin bröt ut arbetat tillsammans för att värna människors liv och hälsa⁷⁵. EU har vidtagit en lång rad åtgärder i syfte att begränsa smittspridningen, säkra tillgången till medicinska förnödenheter, främja forskning om behandling av och vaccin mot covid-19, stimulera sjukvårdssamarbete mellan medlemsstaterna och bekämpa desinformation om det nya coronaviruset och covid-19⁷⁶.

⁷⁵ [Rådet om covid-19-pandemin:](https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/coronavirus/)

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/coronavirus/>

⁷⁶ [EU-kommissionen om coronaviruset: Vad gör EU?:](https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response_sv)

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response_sv

Under 2020 inleddes stora insatser för att få fram vaccin mot coronaviruset. Genom EU:s forsknings- och innovationsprogram finansierades ett stort antal forskningsprojekt för att få fram vaccin mot covid-19 och förbättra diagnostik, beredskap, klinisk vård och behandling. EU-kommissionen slöt också avtal med flera olika läkemedelsföretag om leverans av vaccin mot covid-19 i de fall dessa hade godkänts av berörda myndigheter. Ett första vaccin mot covid-19 godkändes av den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA i slutet av december 2020, varefter vaccinering kunde inledas i stor skala runt om i EU:s medlemsstater.

En stor fråga under våren 2021 var, vid sidan om tillgången till vaccin, hur den fria rörligheten inom EU skulle kunna främjas på ett smittsäkert sätt. I juni 2021 antog rådet och Europaparlamentet en tillfällig förordning om ett digitalt covid-bevis för information om att innehavaren är vaccinerad, har testats negativt för covid-19 eller har tillfrisknat från covid-19. Denna ettåriga förordning förlängdes sedan med ett år till att gälla till och med den 30 juni 2023. I Sverige är det E-hälsomyndigheten som ansvarar för utfärdandet av covidbevis. Till en början utfärdades enbart vaccinationsbevis, men sedan augusti 2021 utfärdas även testbevis och tillfrisknandebevis.

Som en effekt av covid-19-pandemin, föreslog EU-kommissionen i maj 2020 att det skulle inrättas ett nytt och kraftigt förstärkt hälsoprogram för perioden 2021–27 ("EU för hälsa")⁷⁷. Syftet var bland annat att stärka hälsoskyddet och förbereda unionen för framtida hälsokriser. Beslut om nytt hälsoprogram fattades sedan i mars 2021.

Under 2022 har covid-19-pandemin dämpats. Antalet infektioner är fortfarande högt i EU, men trycket på vården har minskat, tillgången på vacciner är god och nästan alla restriktioner har successivt tagits bort. EU-kommissionen har dock uppmanat medlemsstaterna att förbereda sig på nästa fas av pandemin, då de senaste årens nödläge övergår i en mer

⁷⁷ "EU för hälsa": https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_sv

långsiktig hantering av covid-19. EU-kommissionen har uppmanat till fortsatt vaccinering och beredskap för nya utbrott och nya varianter av viruset.

Covid-19-pandemin präglade SKR:s och dess medlemmars arbete under 2020 och 2021 och påverkar verksamheten även under 2022. Även om EU:s befogenheter inom hälsoområdet är begränsade och ansvaret för hälso- och sjukvård i grunden ligger på medlemsstaterna, välkomnar SKR de insatser som EU har gjort för att främja europeiskt samarbete och underlätta för nationella, regionala och lokala myndigheter att bekämpa pandemin. SKR vill dock understryka att de myndigheter och institutioner som sköter verksamheten i normala fall även bör göra det i kris. Det är i den kommunala och regionala förvaltningen som kompetensen och kunskapen om de lokala förutsättningarna finns.

Kontakt: Erik Svanfeldt

En europeisk omsorgsstrategi och revidering av Barcelonamålen

EU-kommissionen presenterade i september 2022 en europeisk omsorgsstrategi⁷⁸ och två förslag till rådsrekommendationer. Rekommendationerna innefattar en översyn av EU:s så kallade Barcelonamål samt tillgång till långvarig vård och omsorg av god kvalitet och till rimlig kostnad.

Barcelonamålen (från 2022) innebär att medlemsstaterna bör undanröja hinder för kvinnor att börja förvärvsarbete och ha som mål att det i enlighet med nationella mönster senast 2010 ska finnas barnomsorg för minst 90 procent av barnen mellan tre år och den obligatoriska skolåldern och för minst 33 procent av barnen under tre år. EU-kommissionen föreslår nu att ambitionerna höjs och att 50 procent av barnen under tre år

⁷⁸ [EU-kommissionen om den europeiska omsorgsstrategin:](https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&newsId=10382&langId=en)

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&newsId=10382&langId=en>

och 96 procent av barnen mellan tre år och den obligatoriska skolåldern ska delta i förskoleverksamhet eller barnomsorg 2030.

EU-kommissionen genomförde, inom ramen för sitt arbete med den kommande omsorgsstrategin, under våren 2022 ett samråd om Barcelonamålen, förskola och långvarig vård och omsorg. SKR deltog i samrådet och framförde att förbundet anser att begreppet ”barnomsorg” bör ersättas med ”förskola och pedagogisk omsorg”. Begreppet ”barnomsorg” är inte längre en adekvat benämning på verksamheten eftersom både förskola och pedagogisk omsorg, och framför allt förskolan, har fokus på det pedagogiska uppdraget.

Vidare bör skrivningen ”undanröja hinder för kvinnor att börja förvärvsarbete” ersättas med ”göra det möjligt för både kvinnor och män att förvärvsarbete”. Skälet är att främst förskolan men även till viss del pedagogiska omsorgen, förutom att bidra till barns utveckling och lärande, skapar förutsättningar för båda föräldrarna att studera eller yrkesarbete.

Deltagandet i förskola eller pedagogisk omsorg från 3 års ålder är mycket högt i Sverige, i snitt cirka 93 procent. Det är även högt för barn i åldern 1–3 år, nästan 79 procent. Deltagandet är dock lägre i alla åldersgrupper bland barn med utländsk bakgrund, annat modersmål än svenska och barn i socioekonomiskt utsatta familjer.

Vad gäller äldreomsorg och stöd till personer med funktionsnedsättning, delar SKR uppfattningen att EU:s medlemsstater står inför liknande utmaningar. Detta innebär dock inte att lösningarna måste se likadana ut i alla länder och att gemensamma åtgärder ska beslutas på EU-nivå, menar SKR. Tvärtom är det viktigt att EU respekterar medlemsstaternas ansvar för äldreomsorg och stöd till personer med funktionsnedsättning och det faktum att ansvaret för vård och omsorg i många medlemsstater ligger på lokala och regionala myndigheter.

Kontakt: Annika Hellewell och Erik Svanfeldt

En europeisk hälsounion

EU-kommissionen tog, utifrån erfarenheterna från covid-19-pandemin, i november 2020 de första stegen för att inrätta en ”europeisk hälsounion”⁷⁹. Då presenterades ett meddelande och tre förslag till förordningar som syftar till att förnya EU:s rättsliga ramverk för hälsosäkerhet, öka samordningen på EU-nivå samt stärka den roll som EU:s smittskydds- och läkemedelsmyndigheter kan spela i krisberedskap och insatser vid hälsokriser. Under detta paraply har EU-kommissionen sedan lagt in även andra initiativ: EU:s läkemedelsstrategi (2020), EU:s plan mot cancer (2021) och ett europeiskt hälsodataområde (2022).

I paketet från november 2020 ingick ett förslag till ny förordning om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, som syftar till att stärka EU:s beredskap och övervakning samt förbättra inrapporteringen av data. Dessutom ges möjlighet att utlysa ett EU-omfattande hälsonödläge och därigenom kunna intensifiera samordning och utveckling, lagring och upphandling av produkter som behövs i krisen.

Förslagen till nya förordningar har därefter behandlats i rådet och Europaparlamentet. Rådet och Europaparlamentet nådde under hösten 2021 uppgörelser⁸⁰ om att stärka EMA (European Medicines Agency) och ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control).

EU-kommissionen presenterade inom ramen för detta initiativ i november 2020 också huvuddragen för en framtida ny EU-myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser (HERA)⁸¹. Från början var tanken att inrätta en separat myndighet, men i september 2021 beslutades att

⁷⁹ [EU-kommissionen: En europeisk hälsounion:](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/european-health-union_sv)

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/european-health-union_sv

⁸⁰ [Rådets överenskommelse om en krisram för medicinska motåtgärder:](https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2021/12/20/emergency-framework-for-medical-countermeasures-council-reaches-political-agreement/)

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2021/12/20/emergency-framework-for-medical-countermeasures-council-reaches-political-agreement/>

⁸¹ [HERA \(European Health Emergency preparedness and Response Authority\):](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4672)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4672

HERA skulle bli en intern avdelning inom EU-kommissionen. Därigenom kunde HERA vara i drift redan i början av 2022.

SKR är positivt till europeiskt och globalt samarbete för att bekämpa covid-19 och andra allvarliga hälsohot. Samarbetet måste dock ske med beaktande av subsidiaritetsprincipen och medlemsstaternas huvudansvar för såväl hälso- och sjukvård, socialtjänst och folkhälsoarbete som katastrofhantering. EU:s arbete bör inriktas på att stödja medlemsstaterna och deras lokala och regionala myndigheter. SKR ställer sig huvudsakligen positivt till ECDC:s och EMA:s förstärkta roller och till HERA så länge som ovan nämnda ansvarsfördelning respekteras.

Kontakt: Erik Svanfeldt

Ett europeiskt hälsodataområde

EU-kommissionen presenterade i maj 2022 ett förslag till förordning om ett europeiskt hälsodataområde (European Health Data Space, EHDS)⁸². Att skapa ett sådant dataområde ligger i linje med EU:s datastrategi, och knyter an till en av EU-kommissionens sex prioriteringar för 2019-2024 om ett Europa rustat för den digitala tidsåldern.

Syftet med förslaget är att göra det lättare att både dela och få tillgång till olika typer av uppgifter, t.ex. elektroniska patientjournaler och data från patientregister – både inom själva vården (primäranvändning) och för forskare och beslutsfattare (sekundäranvändning).

En ambition är att patientöversikter, e-recept, bilddiagnostik och bildrapporter, laboratorieresultat, utskrivningsanteckningar ska utfärdas i ett gemensamt europeiskt format som accepteras av alla medlemsstater. Medborgarna ska även kunna lägga till information, rätta felaktiga

⁸² [EU-kommissionen: Ett europeiskt hälsodataområde](https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space_sv):

https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space_sv

uppgifter, begränsa återkomster för andra och få information om hur uppgifter används och för vad.

En utveckling inom hälsodataområdet ska gynna såväl patientträrligheten som en inre marknad för digitala vårdtjänster och vårdprodukter, och leda till enhetliga regler för användning av hälsodata.

EU-kommissionens förslag kommer närmast att diskuteras i rådet och Europaparlamentet med start i september 2022. Inför detta har Socialdepartementet skickat förslaget på en bred remiss under sommaren för att få inspel till den svenska förhandlingspositionen. SKR inkom med ett yttrande⁸³ den 19 augusti 2022.

SKR ställer sig positiva till den övergripande ambitionen med förslaget till förordning, men markerar tydligt att förslaget är väl långtgående och i flera delar överskrider EU:s befogenheter. Det gäller framförallt förslagen kopplade till primäranvändningen av hälsodata. Den icke gränsöverskridande hälso- och sjukvården är och bör förbli en nationell angelägenhet. Förslaget bör däremot ses som en tydlig signal att se över befintlig nationell lagstiftning för att möjliggöra en mer ändamålsenlig hantering av hälsodata.

Vidare lyfter SKR fram behovet av att från EU-nivå få förtydliganden och kompletteringar i flera delar för att möjliggöra en fördjupad konsekvensanalys. Det går dock redan i nuläget att konstatera att ett genomförande av förslaget till förordning skulle ha långtgående konsekvenser för svensk hälso- och sjukvård och huvudmännens, d.v.s. kommuner och regioners, möjligheter till prioriteringar och investeringar. Med hänsyn till det efterfrågar förbundet en nära dialog och inkludering i regeringens fortsatta arbete med frågan, och är tydliga med förväntningen

⁸³ [SKR:s yttrande angående över EU-kommissionens förslag till förordning för ett europeiskt hälsodataområde:](https://www.regeringen.se/4a491c/contentassets/3ed75b5c5f824d029a9d7f0c2ab814c7/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf)

<https://www.regeringen.se/4a491c/contentassets/3ed75b5c5f824d029a9d7f0c2ab814c7/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf>

på att förslaget till aktuell förordning noga genomlyses och debatteras nationellt innan Sverige ställer sig bakom en ny förordning.

Kontakt: Sofia Tullberg

Gränsöverskridande e-hälsotjänster

Samtidigt som arbetet med ett europeiskt hälsodataområde pågår ett arbete med en gemensam infrastruktur och gemensamma e-hälsotjänster inom EU/EES⁸⁴. Det handlar framför allt om tjänsten ”MyHealth@EU” som tidigare hette eHealth Digital Service Infrastructure, eHDSI. Syftet med tjänsterna är att underlätta patientrörlighet och kontinuitet i vården över landsgränser. Först ut är tjänsterna för e-recept respektive patientöversikter.

I Sverige föreslog en utredning⁸⁵ i januari 2022 att svenska e-recept ska kunna expedieras inom andra EES-länder från och med den 1 maj 2023. Svenska apotek föreslås få expediera e-recept från andra EES-länder från samma datum, och ett år senare ska det bli obligatoriskt för apoteken att kunna göra detta. E-hälsomyndigheten har redan i dag uppdraget att vara Sveriges kontaktpunkt i dessa frågor.

De e-recept som används i dag i svensk vård för expediering i Sverige ska kunna fortsätta användas även när recepten ska kunna expedieras utomlands. Förskrivaren ska alltså inte behöva använda något särskilt format eller logga in i något annat system för att förskriva EES-recept. Vissa typer av e-recept ska inte får överföras för expediering i ett annat EES-land, till exempel recept på narkotiska läkemedel.

Utredningens förslag har varit på remiss under våren 2022. SKR tillstyrker förslagen, men har en del synpunkter och önskemål om

⁸⁴ [EU-kommissionen om EU-hälsotjänster](https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_sv): https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_sv

⁸⁵ [Regeringens utredning ”E-recept inom EES” \(SOU 2021:102\)](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/01/sou-2021102/): <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/01/sou-2021102/>

förtydliganden, bland annat om det komplexa regelverket för ersättning och betalningsansvar.

Utredningen fick i oktober 2021 ett tilläggsdirektiv att även utreda frågor som rör gränsöverskridande patientöversikter inom EES. Denna del av utredningen beräknas bli klar under hösten 2022.

Kontakt: Helena Palm

Utvärdering av EU:s patientrörlighetsdirektiv

Under 2021 inledde EU-kommissionen en utvärdering⁸⁶ av EU:s tio år gamla direktiv (2011/24/EU) om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, det så kallade patientrörlighetsdirektivet⁸⁷. Direktivet ger patienter möjligheter att söka vård i annat EU-/EES-land och sedan i efterhand begära ersättning för sina vårdkostnader från hemlandets sjukvårdssystem eller försäkringskassa.

Patientrörlighetsdirektivet lade också grunden för ett utökat europeiskt samarbete inom hälso- och sjukvården genom inrättandet av europeiska referensnätverk (ERN)⁸⁸ för högspecialiserad vård och sällsynta diagnoser, främjande av samarbete inom eHälsa och utvärdering av medicinsk teknik (HTA). Sverige är sedan 2022 representerat i samtliga ERN.

Syftet med utvärderingen av patientrörlighetsdirektivet är att bedöma hur väl EU-reglerna fungerar vad gäller att ge patienter tillgång till bra och säker vård i andra EU-/EES-länder och uppmuntra vårdssamarbete över nationsgränserna. Inom ramen för denna översyn genomförde EU-

⁸⁶ [EU-kommissionen om utvärderingen av patientrörlighetsdirektivet:](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12844-Utlandsvard-utvardering-av-patientrattigheter_sv)

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12844-Utlandsvard-utvardering-av-patientrattigheter_sv

⁸⁷ [EU-kommissionen om gränsöverskridande vård:](https://ec.europa.eu/health/cross_border_care/overview_sv)

https://ec.europa.eu/health/cross_border_care/overview_sv

⁸⁸ [ERN, "European Reference Networks":](https://ec.europa.eu/health/ern_sv)

https://ec.europa.eu/health/ern_sv

kommissionen under 2021 ett öppet samråd för att inhämta synpunkter från medborgare, organisationer och andra intressenter på EU:s patienträttigheter och ERN.

EU-kommissionen presenterade i maj 2022 en rapport med slutsatser av utvärderingen och åtgärder för att förbättra genomförandet av direktivet. I rapporten konstateras bl.a. att direktivet har fungerat som drivkraft för patienträttigheter, men att medvetenheten om dessa fortfarande är låg.

I rapporten efterlyses även en mer konsekvent tillämpning av direktivet i EU:s medlemsstater. Informationen till patienterna bör förbättras och förfarandena måste förenklas genom digitalisering.

SKR deltog i samrådet och uttryckte sig positivt till patienternas möjligheter att söka vård i annat EU/EES-land och till ERN-samarbetet inom högspecialiserad vård. Men SKR sade också att EU:s patientrörlighetsregler fullt ut måste respektera medlemsstaternas rätt att själva bestämma hur hälso- och sjukvården ska utformas, finansieras och organiseras. Det är viktigt att EU-reglerna inte missgynnar försäkringslandets vårdgivare i förhållande till vårdgivare i andra länder. SKR pekade också på vikten av att myndigheterna i vårdlandet ser till att patientrörlighetsdirektivets krav på likabehandling av patienter vad gäller prissättningen av sjukvårdstjänster efterlevs.

Kontakt: Erik Svanfeldt

EU:s plan för cancerbekämpning

EU:s nya strategi för att bekämpa cancer, ”Europe’s Beating Cancer Plan”⁸⁹, presenterades av EU-kommissionen 2021. Cancer ses som ett av de största hoten mot folkhälsan och kampen mot sjukdomen är således en av EU-kommissionens folkhälsoprioriteringar. Strategin omfattar alla faser och aspekter av cancer och syftar till att ta itu med hela

⁸⁹ [EU-kommissionens plan för cancerbekämpning:](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/european-health-union/cancer-plan-europe_sv)

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/european-health-union/cancer-plan-europe_sv

sjukdomsförloppet – från förebyggande, tidig upptäckt, diagnos och behandling, till livskvalitet för cancerpatienter och överlevande. Planen bygger på tio s.k. flaggskeppsinitiativ och flera kompletterande åtgärder, många med fokus på förebyggande arbete.

Det råder bred enighet om vikten av att cancerplanen ska bidra till att uppnå en mer jämlik och tillgänglig cancervård i samtliga medlemsstater samt angripa olikheter i cancerförekomst och canceröverlevnad. SKR delar EU-kommissionens problembeskrivningar, och har tillsammans med Regionala cancercentrum i samverkan (RCC) bidragit med synpunkter på cancerplanen.

Majoriteten av EU:s medlemsstater har för närvarande ett eller flera screeningprogram för bröst-, livmoderhalscancer eller tjock- och ändtarmscancer, men det finns fortfarande utmaningar med stora ojämlikheter i tillgången till dessa tre typer av screeningprogram mellan och inom medlemsstaterna. Det pågår en granskning av nuvarande läge, och förslag till uppdatering av råde-rekommendationer om cancerscreening har aviserats till tredje kvartalet 2022.

Det europeiska ramprogrammet för forskning och innovation, ”Horisont Europa” har cancer som ett av programmets fem uppdragsområden. I programmet finns det möjlighet för offentlig sektor, akademi och näringsliv att ansöka om medel.

Under 2021 var Birgitta Sacrédeus (KD), rapportör för Europeiska regionkommitténs yttrande över cancerplanen⁹⁰. SKR:s bedömning är att EU:s plan för cancerbekämpning kommer ansluta väl till Sveriges arbete med den nationella cancerstrategin⁹¹ som pågått sedan 2009.

Kontakt: Helena Brändström

⁹⁰ [Regionkommitténs yttrande om Europas plan mot cancer:](https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2021-02072-00-00-ac-tra-sv.docx/content)

<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2021-02072-00-00-ac-tra-sv.docx/content>

⁹¹ [SKR om den nationella cancerstrategin:](https://skr.se/skr/halsasjukvard/vardochbehandling/cancervard/overenskommelsecancervard.2049.html)

<https://skr.se/skr/halsasjukvard/vardochbehandling/cancervard/overenskommelsecancervard.2049.html>

Kapitel 8 – Inre marknad och konkurrensfrågor

Prioriterad fråga 2022: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

EU:s regler för statligt stöd är strategiskt viktiga på många konkurrensutsatta områden eftersom de har betydelse för de rättsliga förutsättningarna för finansiering med offentliga medel för vissa verksamheter på kommunal och regional nivå. EU:s regelverk syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet men innehåller också skyddsregler för det som är av allmänt intresse. På de många områden i kommuner och regioner där privata aktörer verkar parallellt med den offentliga verksamheten har EU-rättens statsstödsregler särskild tyngd.

Fördragens regler för statligt stöd vilar på grundtanken att offentliga medel inte ska användas så att de snedvrider en marknads funktionssätt. Statligt stöd – det vill säga tillskott av offentliga medel, från staten, en kommun eller en region, som ges till en ekonomisk verksamhet – är därför bara tillåtligt om det förhandsanmälts och kan godkännas eller om stödet kan lämnas med stöd av ett undantag. Tillämpningen är tekniskt komplicerad och regelmassan riskerar från gång till annan att skymma de politiska dimensionerna i beslutsfattandet på alla samhällsnivåer.

För att motverka dessa risker och för att allmänt bidra till förenkling har EU-kommissionen sedan länge bedrivit ett brett moderniseringsarbete under parollen State Aid Modernisation (SAM)⁹². Ett verktyg för förenkling inom SAM är att utveckla möjligheten att genom regler om gruppundantag klargöra vilka stöd som inte behöver anmälas på förhand, så länge stödet ges enligt de kriterier som beskrivs i inom respektive undantag. I reglerna för statligt stöd ligger även tydliga krav på

⁹² [EU-kommissionen om ”State Aid Modernisation” \(SAM\):](https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/modernisation_en)

https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/modernisation_en

uppföljning och utvärdering av reglernas tillämpning enligt en långsiktig plan. En sådan gransknings- och uppföljningsperiod av reglernas ändamålsenlighet är nu på väg att avslutas. Det har inneburit att EU-kommissionen systematiskt bearbetat behovet av att skruva på reglerna för att möta de utmaningar som följer i spåren av samhällsutvecklingen i allmänhet och EU-kommissionens politiska prioriteringar. Behovet av att återstarta den europeiska ekonomin i kölvattnet av pandemin har också återspeglats i arbetet.

SKR bedriver ett långsiktigt arbete för att bygga kunskap om hur reglerna för statligt stöd påverkar organisations- och finansieringsförutsättningarna för verksamhet i egen regi. Det görs bland annat inom ramen för arbetet i förbundets europeiska paraplyorganisationer CEMR och SGI Europe samt gentemot regeringskansliet.

SKR prioriterar rättsområdet statligt stöd år 2022 på EU-nivå med följande inriktning:

- motverka att det statsstödsrättsliga regelverket inte ytterligare begränsar kommuner och regioners organisationsfrihet och möjlighet att finansiera det som är av allmänt ekonomiskt intresse.
- motverka ökning av antalet detaljerade föreskrifter och förhållningsregler inom sakområden som bredband, infrastruktur och transporter men också i horisontella frågor som tjänstedirektivet.
- driva att tillämpliga tröskelvärden för undantag och utrymme för förenklad handläggning höjs, eller i vart fall lämnas oförändrade.

Kontakt: Helena Linde

Inre marknaden och statligt stöd

Det finns centrala regler i det s.k. EUF-fördraget (fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) som rör förutsättningarna för statligt stöd. Inom ramen för EU-kommissionens mandat ses reglerna därför över med jämna mellanrum och tillämpningen utvecklas i meddelanden och förordningar med för att uppnå följsamhet mot EU:s politiska prioriteringar.

Den senaste modernisering av statsstödsregler som har genomförts på EU-nivå⁹³ har ställt tydliga krav på den lokala och regionala nivån. Det är utan tvekan så att reglerna om offentlig stödgivning har ett skarpare genomslag för lokalt och regionalt beslutsfattande. Exempelvis ställs numera tydliga krav på transparens, former för offentliggörande, årlig rapportering och registerföring av stöd. Kommuner och regioner behöver numera klarare redovisa sina överväganden kring varför vissa finansieringsåtgärder vidtas och på vilken grund de är förenliga med EU:s regler om statligt stöd. När det gäller investeringar i infrastruktur och konkurrensmässiga förutsättningar för exempelvis luftfarten spelar tillämpningen en central roll. Detsamma gäller tillämpningen av EU:s rättsliga regelverk för det som är av allmänt intresse.

Flera viktiga regler på EU-nivå har tidsbegränsad giltighet. Det gäller bland annat förordningarna om förutsättningarna för gruppundantag och så kallade de minimis-stöd. Som ett led i det sedan lång tid planerade översynsarbetet har EU-kommissionen bjudit in till flera och breda samråd kring reglerna för statligt stöd. Covid-19-pandemin gjorde det dock nödvändigt att anpassa översynsarbetet vilket inneburit att giltigheten av vissa regler har förlängts och vissa riktade förändringar har snabbt antagits för att mildra krisens ekonomiska och finansiella effekter. Det sistnämnda regelverket går under benämningen ”Temporary framework” – vars giltighetstid förlängts till utgången av år 2022.

Giltighetstiden för den allmänna gruppundantagförordningen (GBER), den så kallade de minimis-förordningen och i riktlinjerna för stöd till företag i svårigheter har förlängts till år 2023. Inom ramen för den pågående översynen har EU-kommissionen konstaterat att reglerna i huvudsak fungerat väl, men att den planerade uppdateringen kommer att reflektera utvecklingen när det gäller både tekniska och marknadsmässiga förhållanden. Uppdateringen kommer också att visa

⁹³ [EU-kommissionens översikt över statsstödsåtgärder:](https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/timeline_table_SA_final.pdf)

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/timeline_table_SA_final.pdf

följsamhet mot utvecklingen på det digitala området som är sammanflätad med den gröna omställningen.

För andra tidsbegränsade regler har giltighetstiden förlängts men antagits under den senare delen av 2021. De ska läsas parallellt med de förändringar som görs i den allmänna gruppundantagsförordningen. Det gäller regionalstödsriktlinjerna, riktlinjerna för riskfinansiering, för miljöskydd och energi, meddelandet om IPCEI (viktiga projekt i den europeiska gemenskapens intresse) och det om STEC (vissa korta exportkrediter). För antagande under 2022 ligger de så kallade bredbandsriktlinjerna.

Materiella ändringar i bland annat GBER och de minimis-förordningarna, liksom i riktlinjerna för företag i svårigheter, tar sikte på den grundprincip som hårt begränsar utrymmet att ge stöd till företag i svårigheter. Här införs vissa lättnader som ger ett något större utrymme att för en begränsad tid under och efter krisen ge stöd till företag som hamnat i svårigheter just på grund av coronapandemin. Det gäller bland annat företag som har fått regionala investeringsstöd under GBER. Dessa företag har gjort åtaganden exempelvis när det gäller lokalisering av arbetskraft - d.v.s. har ett företag fått stöd för verksamhet med viss lokalisering har stödmottagaren också åtagit sig att inte flytta verksamheten. Krisen har i många fall gjort det omöjligt att upprätthålla den typen av åtaganden. För att mildra effekterna och klara krisen har därför vissa riktade och tidsbegränsade lättnader redan antagits.

Till stöd för kommuner och regioner har regeringen under Upphandlingsmyndigheten⁹⁴ inrättat en enhet som kan ge råd och vägledning i bedömningen av vad som kan utgöra statligt stöd och vilka handläggningsåtgärder som behöver vidtas. Myndighetens uppdrag är att ge vägledning till kommuner och regioner med fokus på bostadsförsörjning och bostadsmarknaden, särskilt när det gäller kommunernas

⁹⁴ [Upphandlingsmyndigheten om statsstöd med anledning av covid-19:](https://www.upphandlingsmyndigheten.se/information-covid-19/statsstodsfragor-covid-19/)
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/information-covid-19/statsstodsfragor-covid-19/>

bostadsförsörjning på svaga bostadsmarknader där det finns en rad frågor som rör möjligheterna att ge offentligt ekonomiskt stöd. På myndighetens webbplats finns uppdaterad information om utvecklingen av tillämpningen i förhållande till kommuner och regioner.

Kontakt: Helena Linde

Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen

I syfte att underlätta gröna investeringar och digital utveckling arbetar EU-kommissionen även med att se över den allmänna gruppundantagsförordningen (General Block Exemption Regulation, GBER förkortat)⁹⁵, EU-kommissionens översynsarbete under 2021 har tagit sikte på ett antal frågor av strategisk betydelse, såsom regional utveckling, bredbandsutbyggnad, hållbart byggande och möjligheterna att göra satsningar för laddningsinfrastrukturen. Även när det gäller järnvägssektorn förutses utvidgning av möjligheten att tillämpa gruppundantag. Parallellt med arbetet med GBER har därför ett motsvarande riktlinjearbete inom nämnda områden påbörjats.

SKR har ställt sig bakom den allmänna inriktningen i EU-kommissionens arbete eftersom de stöd som omfattas kan genomföras utan förhandsanmälan. Det bör kunna bidra till en snabbare process för relevanta stödåtgärder.

SKR har också ställt sig generellt sett positivt till de föreslagna förändringar i GBER om stöd till energieffektivisering och renovering. Det torde skapa en möjlighet att sänka trösklarna för lönsamma investeringar som annars inte skulle komma till stånd och samtidigt kunna bidra till mer långtgående energieffektiviseringsåtgärder. SKR vill dock betona behovet av att se över regelverkets utformning på detaljnivå. Särskilt angeläget är att regelverket, såväl på EU-nivå som nationellt, utformas teknikneutralt.

⁹⁵ [Kommissionen om GBER-översynen:](#)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5027

Utrymmet att ge stöd till en snabb utveckling av laddinfrastrukturen inom transportsektorn kan även gynnas av föreslagna förenklingsåtgärder i GBER. Förutsättningarna för att bidra med stimulanser är särskilt viktiga för att skapa en snabbare process i en så gles geografi som den svenska.

SKR har därför ställt sig generellt positiv till de ändringar i GBER som främjar grön och digital omställning och som förbereds för antagande under det första kvartalet 2023.

Kontakt: Helena Linde

Kapitel 9 – Migration, integration och mänskliga rättigheter

Prioriterad fråga 2022: Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

Bakgrund

I juni 2013 enades EU om ett gemensamt asylsystem som bland annat reglerade vilket land som skulle ansvara för en asylansökan samt fastställde en minimistandard för mottagandet. Detta system visade stora brister under sommaren och hösten 2015 när mottagandet av asylsökande till EU var väldigt högt. Med anledning av det lade EU-kommissionen fram ett nytt förslag våren 2016 som bland annat skulle komma tillrätta med den ojämna fördelningen av asylsökande mellan medlemsstaterna. Förslaget strandade då medlemsstaterna inte lyckades komma överens om hur fördelningen skulle gå till och då flera medlemsstater motsatte sig tvingande åtgärder.

Den senaste EU-kommissionen som tillträdde i december 2019 lade fram ett nytt reviderat förslag i september 2020 till en asyl- och migrationspakt⁹⁶, som i dagsläget fortfarande förhandlas. Det nya förslaget omfattar många områden utöver skyddsrelaterad migration, bland annat förslag om reguljär migration, gränskontroller, viseringar och integration.

Migration är en fråga som fortsatt står högt på den europeiska dagordningen. Frågan skapar stor splittring mellan medlemsstaterna då åsikterna går isär framförallt gällande vilket land som ska ansvara för att hantera asylansökningar samt hur fördelningen av de asylsökande ska se ut.

⁹⁶ [EU-kommissionen om en ny migrations- och asylopakt:](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF)

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF

Den nya asyl- och migrationspakten

EU-kommissionens ambition är att den nya asyl- och migrationspakten ska innebära en nystart för migrationspolitiken. Den har som ambition att ta ett brett grepp om frågan och inrymmer många aspekter som måste beaktas såsom: asyl, gränshantering, återvändande, lagliga vägar, samarbete med tredjeland och integration. Det nya asylsystemet ska bygga på ansvarstagande och solidaritet mellan medlemsstaterna. Mer specifikt ska den uppnå:

- ökat förtroende genom bättre och effektivare förfaranden
- god förvaltning av Schengen och EU:s yttre gränser
- effektiv solidaritet mellan medlemsländerna
- incitament för att attrahera kompetens och talang
- fördjupade internationella partnerskap
- ett flexibelt mottagningssystem som även tar höjd för ett högt mottagande

Den nya asyl- och migrationshanteringsförordningen

En av de mest centrala delarna i EU-kommissionens nya förslag är den nya asyl- och migrationshanteringsförordningen som föreslås ersätta den nuvarande Dublinförordningen (som bland annat reglerar vilket land som ska ansvara för handläggningen av en ansökan om asyl). Det är också just fördelningen av asylsökande som medlemsstaterna inte lyckats komma överens om och som förhandlats sedan den förra kommissionen lade fram sitt förslag 2016. Den nya asyl- och migrationshanteringsförordningen innehåller utöver bestämmelser om vilken medlemsstat som ska pröva en asylansökan även bestämmelser om en ny solidaritetsmekanism. Mekanismen tar främst sikte på dels omfördelning av asylsökande, dels så kallat återvändandesponsorskap som innebär att en annan medlemsstat tar på sig ansvaret för att hjälpa till att återsända ett visst antal personer som fått avslag på sin asylansökan. Solidaritet ska också kunna visas på andra sätt till exempel genom kapacitetsuppbyggnad.

Den svenske Europaparlamentarikern Tomas Tobé (M) har utsetts till ansvarig rapportör i Europaparlamentet att förhandla fram den nya lagstiftningen. Ett förslag presenterades i oktober 2021 men i skrivande stund har det inte röstats om.

Vad har uppnåtts hittills?

Rådet och Europaparlamentet har lyckats komma framåt i några av de förslag som ingår i pakten:

- Nya villkor för det så kallade blåkortet, ett europeiskt uppehålls- och arbetstillstånd för högutbildad arbetskraftsinvandring, kom parlamentet och rådet överens om i maj 2021.
- Europeiska byrån för stöd till asylfrågor, EASO, har ersatts med en ny EU-gemensam asylbyrå med utökat mandat att bland annat bistå medlemsstaterna med tekniskt och operativt stöd vid ett högt mottagande av migranter, EUAA. Byrån ska även övervaka att EU:s gemensamma migrationspolitik efterlevs i medlemsstaterna.
- I juni 2022 togs ett viktigt steg framåt då ett genombrott nåddes i den fråga som har varit svårast att enas om: solidaritets-mekanismen. Migrationsministrarna enades då om att under ett års tid testa den så kallade solidaritetsmekanismen som innebär obligatorisk solidaritet men frivillighet att ta emot asylsökande genom omfördelning. Ett kollektivt ansvar ska tas om det kommer många asylsökande till ett land under kort tid. Om ett land inte vill ta emot asylsökande ska det kunna bidra på annat sätt t.ex. med personal. Sverige har dock tillsammans med bl.a. Ungern, Polen och Danmark valt att ställa sig utanför förslaget som bland annat innebär en frivillig omfördelning av migranter.
- Denna uppgörelse om frivillig omfördelning kan bidra till att bana väg för två andra förslag; Eurodac, EU:s gemensamma databas som föreslås att utökas att omfatta mer biometri än fingeravtryck samt förslaget om screening som innebär nya gemensamma regler för kontroll av dem som kommer till EU som asylsökande.

Massflyktsdirektivet

Massflyktsdirektivet⁹⁷, 2001/55/EG, utfärdades av rådet 2001 och trädde i kraft samma år. Medlemsstaterna hade att implementera direktivet i nationell lagstiftning till den 31 december 2002. Direktivet implementerades i svensk lag 2001 och reglerar miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer. Syftet med direktivet är att avlasta de nationella asylsystemen för en snabbare hantering av processen. Direktivet påverkar dock inte en persons möjlighet att ansöka om asyl.

Massflyktsdirektivet aktiverades av rådet för första gången den 4 mars 2022 med anledning av kriget i Ukraina och trädde i kraft omedelbart. Det innebär att personer som omfattas av direktivet beviljas uppehållstillstånd och arbetstillstånd i en medlemsstat i ett år räknat från den 4 mars 2022. Om behov finns kan direktivet förlängas med ytterligare 6 månader + 6 månader + 1 år, alltså som längst sammanlagt i tre år.

Personer från Ukraina är viseringsfria i hela EU vilket innebär att de kan resa fritt i EU i 90 dagar med motsvarande turiststatus och således välja vilket medlemsland de vill registrera sig i. I direktivet regleras även den minimistandard som det medlemsland där personer som har tillfälligt skydd är registrerade ska erbjuda, till exempel akut hälso- och sjukvård, skola för barn, boende, rätt till familjeåterförening m.m. Det hindrar inte en medlemsstat från att ha mer förmånliga bestämmelser.

För närvarande beräknas ca. 6,5 miljoner personer ha flytt från Ukraina till grannländer och drygt 7 miljoner befinner sig på flykt internt. De flesta som har lämnat Ukraina har flytt till Polen, Tyskland och Tjeckien.

Till Sverige har ca. 43 000 personer⁹⁸ som omfattas av massflyktsdirektivet kommit. Enligt Migrationsverkets senaste prognos⁹⁹ väntas ca.

⁹⁷ [Regeringen om massflyktsdirektivet](https://www.regeringen.se/artiklar/2022/04/fler-personer-ska-omfattas-av-massflyktsdirektivet/): <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/04/fler-personer-ska-omfattas-av-massflyktsdirektivet/>

⁹⁸ [Migrationsverket.se/om migrationsverket/statistik 2022-08-04](https://migrationsverket.se/om-migrationsverket/statistik/2022-08-04)

⁹⁹ [Migrationsverket.se/om migrationsverket/pressrum 2022-07-29](https://migrationsverket.se/om-migrationsverket/pressrum/2022-07-29)

55 000 skyddsbehövande personer från Ukraina komma till Sverige under 2022.

Det finns inga planer från EU-kommissionen¹⁰⁰ att föreslå en tvingande omfördelning mellan medlemsstaterna av personer som omfattas av massflyktsdirektivet. Däremot har kommissionen upprättat en solidaritetsplattform för att främja utbyte av information mellan medlemsstaterna om mottagningskapacitet, antalet mottagna personer samt om stödbehov föreligger. EU-kommissionen har även upprättat transporthubbar för att underlätta transport av flyktingar från grannländer till andra medlemsstater.

Massflyktsdirektivet är tillämpligt i hela EU förutom i Danmark som tidigare beviljats undantag på området frihet, säkerhet och rättvisa där migration ingår.

Kontakt: Lotta Dahlerus

Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)

Europaparlamentet och rådet kom under sommaren överens om inriktning och budget för asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)¹⁰¹ för nästa programperiod 2021 – 2027. Fonden har tilldelats 9,9 miljarder euro, motsvarande cirka 100 miljarder kronor.

I Sverige förvaltas asyl-, migrations- och integrationsfonden av Migrationsverket¹⁰².

¹⁰⁰ [EU-kommissionen om massflyktsdirektivet:](https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_sv)

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_sv

¹⁰¹ [EU-kommissionen om AMIF:](https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/asylum-migration-and-integration-fund_sv)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/asylum-migration-and-integration-fund_sv

¹⁰² [Migrationsverket om asyl-, migrations- och integrationsfonden:](https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Om-Asyl--migrations--och-integrationsfonden-AMIF.html)

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Om-Asyl--migrations--och-integrationsfonden-AMIF.html>

För svensk del har tre behovsområden identifierats som ska präglade det nationella programmets inriktning: tidiga insatser för målgruppen, likabehandling för lika effekt för målgruppen samt samverkan mellan involverade aktörer för att uppnå så bra effekt som möjligt för målgruppen.

På Migrationsverkets hemsida¹⁰³ framgår när utlysning av medlen sker.

Kontakt: Lotta Dahlerus

¹⁰³ [Utlysningar inom AMIF](https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Programperiod-2021-2027/Utlysningar.html): <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Programperiod-2021-2027/Utlysningar.html>

Kapitel 10 – Utbildning och kultur

Rekommendation om blandat lärande för en kvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning

I november 2021 trädde rådsrekommendationen¹⁰⁴ om strategier för blandat lärande för att uppnå målet om högkvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning i kraft. Bakgrunden till rekommendationen är covid-19-pandemin som har medfört en blandning av hemundervisning och distansundervisning för många elever och lärare.

Rekommendationen handlar om att en långsiktig strategi för att slå samman undervisning i klassrum och på distans, samt att kombinera olika digitala och analoga verktyg. I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna att höja elevernas digitala kompetens, bland annat med hjälp av investeringar i snabb internetuppkoppling i skolor och miljöer för distansundervisning. För att stödja genomförandet av rekommendationen ett faktabaserat vägledningsmaterial att tas fram.

SKR anser det är positivt att bygga vidare på erhållna erfarenheter när det gäller blandat lärande. Samtidigt understryker förbundet vikten av att såväl medlemsstaternas som huvudmännens befogenheter på utbildningsområdet respekteras.

SKR har under flera år arbetat med digitalisering i skolan. Genom en överenskommelse med regeringen driver SKR satsningen Skoldigistöd – om digitaliseringens möjligheter att främja kunskapsutveckling och likvärdighet i skolväsendet. Inom ramen för detta arbete genomför nu SKR en genomlysning av eventuella ytterligare behov och förutsättningar

¹⁰⁴ [Förslag till rådsrekommendation om blandat lärande för en kvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning:](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0455&from=EN)

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0455&from=EN>

för att digitalisering ska kunna främja kunskapsutveckling och likvärdighet i skolväsendet. Genomlysningen ska vara klar under 2022.

Kontakt: Annika Hellewell

Det nya europeiska Bauhaus

I januari 2021 presenterades EU-kommissionens nya initiativ ”Det nya europeiska Bauhaus – Vackert, hållbart, tillsammans” (NEB förkortat)¹⁰⁵. Det är ett initiativ för hållbar samhällsutveckling med syfte att påskynda grön omställning och koppla samman EU:s gröna giv med europeiska livsmiljöer. Ledorden är estetik, långsiktighet och inkludering. NEB ligger väl i linje med en rad svenska policydokument inom områdena stadsutveckling, arkitektur, form och design samt konst och kulturmiljö. Även satsningar kring innovation och grön omställning berörs.

Målsättningarna inom NEB ska framförallt nås genom redan befintliga och planerade EU-strategier eller EU-program. Inom ramen för initiativet har ett så kallat Bauhauslaboratorium (NEB Lab) inrättats som ska fungera som en tankesmedja och samverkansplattform där prototyper av verktyg, lösningar och politiska åtgärder kan tas fram och testas. Bland samverkansprojekten kan nämnas ”Nordic carbon neutral Bauhaus” där bl.a. Boverket är samverkanspart. I juni 2022 genomfördes även den första Bauhausfestivalen med aktiviteter och föreläsningar i Bryssel och i andra städer runt om Europa.

Utöver inspiration och samverkan kanaliseras NEB EU-finansiering inom området hållbar stadsutveckling för projekt som stödjer initiativets principer om hållbarhet, estetik och inkludering. Nya utlysningar för projektmedel som kan vara av intresse för kommuner och regioner att söka tillkommer löpande.

105 [EU-kommissionen: Det nya europeiska Bauhaus:](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:fdc74aae-1625-11ec-b4fe-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF)

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:fdc74aae-1625-11ec-b4fe-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF

Regeringen¹⁰⁶ beslutade i juni 2021 att ge Boverket i uppdrag att koordinera det svenska deltagandet i NEB, ett uppdrag som förnyades i maj 2022¹⁰⁷. Deltagandet sker i första hand genom Rådet för hållbara städer, som under våren 2022 fått sitt uppdrag förlängt till år 2030. I rådets uppdrag ingår att stödja de kommuner som berörs av större industrietableringar och industriexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län avseende hållbart samhällsbyggande och gestaltad livsmiljö.

SKR följer arbetet med NEB, bland annat genom medverkan i Rådet för hållbara städer och genom Europeiska regionkommittén.

Kontakt: Love Edenborg, Christina Thulin, Erik Peurell

Kreativa Europa

Kreativa Europa¹⁰⁸ är EU:s program för de kreativa och kulturella sektorerna. Budgeten för programperioden 2021–2027 är 2,4 miljarder euro, vilket är närmare en fördubbling i jämförelse med föregående programperiod. En tredjedel av medlen ska fördelas de första två åren – för att möta omedelbara behov till följd av covid-19-pandemin samt för att bidra till återhämtning inom de kulturella och kreativa sektorerna.

Kreativa Europa består av två delprogram, programmet ”Kultur” som riktar sig till aktörer inom kultur, konst och kulturarv, samt programmet ”Media” för aktörer inom film, tv och dataspel. Det tredje, sektorsövergripande programområdet riktar sig till samtliga kulturella och kreativa sektorer. Stöd ges här främst till samarbete mellan kultursektorn och den audiovisuella sektorn.

¹⁰⁶ [Fakta-PM från regeringen om Det nya europeiska Bauhaus:](https://data.riksdagen.se/fil/262DE460-B1D8-49F4-AA0F-A1103CE2DB7B)

<https://data.riksdagen.se/fil/262DE460-B1D8-49F4-AA0F-A1103CE2DB7B>

¹⁰⁷ [Boverkets arbete med att koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt](https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/uppdrag/koordinera-sveriges-deltagande-i-ett-nytt-europeiskt-bauhaus/)

[Bauhaus:](https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/uppdrag/koordinera-sveriges-deltagande-i-ett-nytt-europeiskt-bauhaus/) <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/uppdrag/koordinera-sveriges-deltagande-i-ett-nytt-europeiskt-bauhaus/>

¹⁰⁸ [EU-kommissionen: Kreativa Europa:](https://culture.ec.europa.eu/sv/creative-europe/about-the-creative-europe-programme) <https://culture.ec.europa.eu/sv/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

Sen våren 2022 har Statens kulturråd ett bidrag för medfinansiering av beviljade projekt inom Kreativa Europa¹⁰⁹. Det är öppet för projekt inom delprogrammet kultur samt det sektorsövergripande programmet, undantaget beviljade ansökningar inom stödet till nyhetsjournalistik. Bidraget har löpande ansökningsperiod och information finns på Kulturrådets webbsida.

Kontakt: Louise Andersson

En europeisk agenda för kultur

Den europeiska agendan för kultur¹¹⁰ har fokus på kulturens kraft och roll för social sammanhållning och hållbarhet genom delaktighet i kulturlivet, konstnärers rörlighet samt skydd av kulturarv. EU-kommissionen vill också stödja arbetstillfällena och tillväxt i den kreativa och kulturella sektorn genom att stärka konstarna och kulturens roll i utbildning, lyfta fram viktiga kunskaper och förmågor, samt uppmuntra till innovation inom området. Dessutom vill EU-kommissionen stärka internationella kulturella relationer genom att i högre grad använda konst- och kulturområdets potential i processer för hållbar utveckling och fred. Agendan har bland annat implementerats genom OMC-metoden (Open Method of Coordination) i form av arbetsgrupper med experter från olika medlemsstater¹¹¹.

¹⁰⁹ [Kulturrådet: Projektbidrag till medfinansiering inom Kreativa Europa:](https://www.kulturradet.se/kreativa-europa/)

<https://www.kulturradet.se/kreativa-europa/>

¹¹⁰ [EU-kommissionen: En ny europeisk agenda för kultur:](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52018DC0267&from=EN) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52018DC0267&from=EN>

¹¹¹ [Ministerrådets slutsatser om arbetsplanen för kultur 2019-2022:](https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-251-5.pdf)

<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-251-5.pdf>

SKR bevakar det lokala och regionala självstyret på det kulturpolitiska området, och arbetar för att lokala och regionala myndigheters erfarenheter i högre utsträckning ska tillvaratas i relevanta OMC-grupper¹¹².

Arbetsplanen för kultur går in på sitt sista år 2022.

Kontakt: Louise Andersson

¹¹² [SKR: Kulturpolitiskt positionspapper:](https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-251-5.pdf)
<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-251-5.pdf>

Praktiska länkar

Europeiska unionen

[EU:s webbportal](http://europa.eu): europa.eu

[Europeiska rådet](http://consilium.europa.eu/sv/european-council/): consilium.europa.eu/sv/european-council/

[Europeiska unionens råd](http://consilium.europa.eu/sv/): consilium.europa.eu/sv/

[Europaparlamentet](http://europarl.europa.eu/portal/sv): europarl.europa.eu/portal/sv

[Europaparlamentets kontor i Sverige](http://europarl.europa.eu/sweden): europarl.europa.eu/sweden

[Europeiska kommissionen](http://ec.europa.eu/info/index_sv): ec.europa.eu/info/index_sv

[EU-kommissionens representation i Sverige](http://ec.europa.eu/sweden): ec.europa.eu/sweden

[EU-kommissionens samråd](http://ec.europa.eu/info/consultations_sv): ec.europa.eu/info/consultations_sv

[EU-domstolen](http://curia.europa.eu): curia.europa.eu

[Europeiska revisionsrätten](http://eca.europa.eu): eca.europa.eu

[Europeiska ekonomiska och sociala kommittén](http://eesc.europa.eu/sv): eesc.europa.eu/sv

[Europeiska regionkommittén](http://cor.europa.eu/sv): cor.europa.eu/sv

[Europeiska ombudsmannen](http://ombudsman.europa.eu): ombudsman.europa.eu

[Europeiska centralbanken](http://ecb.europa.eu): ecb.europa.eu

[Europe Direct](http://europa.eu/european-union/contact_sv): europa.eu/european-union/contact_sv

[EUR-Lex, EU-lagstiftning](http://eur-lex.europa.eu): eur-lex.europa.eu

[EP Legislative Observatory, följ EU-ärenden](http://europarl.europa.eu/oel): europarl.europa.eu/oel

EU-ordförandeskapet

[Tjeckiens EU-ordförandeskap, hösten 2022](https://czech-presidency.consilium.europa.eu/en/):

<https://czech-presidency.consilium.europa.eu/en/>

Svenska delegationer

[Svenska delegationen i Europeiska regionkommittén](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/regionkommitten/svenskadelegationen.1016.html):

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/regionkommitten/svenskadelegationen.1016.html>

[Svenska delegationen i Europarådet, CLRAE](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/europaradetc/rae/svenskadelegationen.1162.html):

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/europaradetc/rae/svenskadelegationen.1162.html>

[SKR:s ledamöter i CEMR:](#)

[https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/eukommune
rochregioner/kommunochregionforbundeuropa.8487.html](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/eukommune
rochregioner/kommunochregionforbundeuropa.8487.html)

Svenska regionkontor i Bryssel

[Central Sweden European Office:](http://www.centralsweden.se) <http://www.centralsweden.se>

[City of Malmö EU Office:](https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Omvarld/EU-samarbetet/Malmo-stads-kontor-i-Bryssel.html) <https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Omvarld/EU-samarbetet/Malmo-stads-kontor-i-Bryssel.html>

[Göteborgs stads Brysselkontor:](#)

<https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/internationellt-samarbete/omvarlds--och-intressebevakning/goteborgs-representationskontor>

[North Sweden European Office:](http://www.northsweden.eu) <http://www.northsweden.eu>

[Region Värmland European Office:](http://www.regionvarmland.se/eu) <http://www.regionvarmland.se/eu>

[Region Östergötland:](http://www.regionostergotland.se/EU) <http://www.regionostergotland.se/EU>

[Skåne European Office:](#)

<https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/internationellt-samarbete/region-skanes-brysselkontor/>

[Småland Blekinge South Sweden:](http://www.sbhss.eu) www.sbhss.eu

[Stockholmsregionens Europakontor:](http://www.stockholmregion.org) www.stockholmregion.org

[Västra Götalandsregionen:](https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/externa-relationer/brysselkontoret/) <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/externa-relationer/brysselkontoret/>

Övrigt

[SGI Europe:](http://www.sgieurope.org) www.sgieurope.org

[CEMR:](http://www.ccre.org) www.ccre.org

[CLRAE:](https://www.coe.int/en/web/portal/home) <https://www.coe.int/en/web/portal/home>

[Europaportalen:](https://www.europaportalen.se/) <https://www.europaportalen.se/>

[UCLG:](https://www.uclg.org/) <https://www.uclg.org/>

[Riksdagens EU-information:](http://eu.riksdagen.se) <http://eu.riksdagen.se>

SKR – EU och internationellt

Följ SKR:s EU- och internationella arbete via vår webbplats och Twitter. På vår webbplats kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev som kommer cirka fem gånger per år.

[SKR, EU och internationellt:](https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt.400.html)

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt.400.html>

[Twitter:](https://twitter.com/skr_eu) https://twitter.com/skr_eu

På gång inom EU

I ”På gång inom EU” kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner. Texterna är skrivna av experter på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i samarbete med Internationella sektionen. SKR ger ut ”På gång inom EU” två gånger om året. I denna utgåva kan du bland annat läsa om EU:s senaste initiativ på energiområdet, EU-arbetsrättsliga frågor och EU:s arbete med att skapa en hälsounion. Du kan även läsa mer om förberedelserna inför Sveriges kommande EU-ordförandeskap samt en rad andra frågor som ligger på unionens bord under hösten.

Upplysningar om innehållet:
Gustaf Lundgren, gustaf.lundgren@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2022
ISBN: 978-91-8047-044-5